

ELEKTRONICKÁ VERZE PUBLIKACE

Michal SEVERA - Markéta KAMENICKÁ (edd.),

Východočeská panství na mapách. Katalog výstavy.

Státní oblastní archiv v Zámrsku, 9. a 11. června 2016,

Zámrsk 2016,

ISBN 978-80-902709-7-8.

© Státní oblastní archiv v Zámrsku, 2016

**Vybrané mapy
s přímým odkazem k prohlížení
na Virtuální mapové sbírce:**

www.chartae-antiquae.cz

VÝCHODOČESKÁ PANSTVÍ NA MAPÁCH

katalog výstavy

VÝCHODOČESKÁ
PANSTVÍ
NA MAPÁCH

STÁTNÍ OBLASTNÍ ARCHIV V ZÁMRSKU

srdečně zve na

DEN OTEVŘENÝCH DVEŘÍ

s výstavou na téma:

VÝCHODOČESKÁ PANSTVÍ NA MAPÁCH

11. června 2016 | 9 - 16 hodin

V BADATELNĚ ARCHIVU A NA ZÁMECKÉM OCHOZE

výstava map a výstava o územním vývoji východních Čech

NA NÁDVOŘÍ ZÁMKU výstava k projektu NAKI vytvořená ve spolupráci
Historického ústavu Akademie věd ČR, v. v. i. a Výzkumného
ústavu geodetického, topografického a kartografického, v. v. i. (VÚGTK)

VE VNITŘNÍM AREÁLU ARCHIVU komentované prohlídky

DOPROVODNÝ BLOK PŘEDNÁŠEK

čtvrtek 9. června od 16 hodin

Úvodní slovo

Mgr. Ivo Šulc (ředitel Státního oblastního archivu v Zámruku)

Historické krajiny a digitalizace starých map

Prof. PhDr. Eva Semotanová, DrSc.

(ředitelka Historického ústavu Akademie věd ČR)

Prísežní zemští měřiči a jejich mapy východních Čech

Mgr. Michal Severa (Státní oblastní archiv v Zámruku)

Digitalizace starých kartografických děl

jako nástroj jejich ochrany a sofistikovaného využití

Ing. Milan Talich, Ph. D. (VÚGTK)

ČESKÁ REPUBLIKA

STÁTNÍ OBLASTNÍ ARCHIV
V ZÁMRSKU

HISTORICKÝ ÚSTAV AV ČR, v. v. i.

INSTITUTE OF HISTORY AS CR, v. v. i.

www.vychodoceskearchivy.cz/zamrsk

Státní oblastní archiv v Zámrsku

VÝCHODOČESKÁ PANSTVÍ NA MAPÁCH

katalog výstavy

9. a 11. června 2016

Zámorsk 2016

Obsah

Panství východních Čech	11
-------------------------------	----

PŘEHLEDOVÉ MAPY PANSTVÍ

Vischerova mapa pardubického panství	26
Tzv. Rybníční registra z let 1494–1496 (zlomek)	28
Rekonstrukce pardubické rybníční pánve k roku 1845	28
Mapa panství Pardubice, vsi Chvojenec, Horní a Dolní Ředice	30
Generální mapa panství Pardubice	32
Přehledová mapa šlikovských velkostatků	34
Mapa harrachovského alodiálního panství Jilemnice, majorátu Branná a statku Žďár	36
Mapa panství Žleby, Tupadly a Žáky	38
Přehledová mapa velkostatku Žleby	40
Mapa panství Kost	42
Mapa panství Kost	44
Mapa lesů rychmburského panství	46
Hrabě Filip Kinský z Vchynic a Tetova (1742–1827)	48
Přehledová mapa velkostatku Nasavrky	50
Mapa panství Potštejn	52
Mapa panství Potštejn	54
Rejstřík vyplacených nádeníků inženýra Franze Xavera Thiela v roce 1772	56
Soupis rustikálu a dominikálu zachyceného na mapě potštejnského panství z roku 1772 z pera měřiče Franze Xavera Thiela	56
Mapa panství Nové Hrady	58
Mapa panství (Choustníkovo) Hradiště – Kuks	60
Mapa panství Opočno	62
Mapa panství Opočno	64
Mapa panství Náchod se statkem Chvalkovice	66
Mapa panství Náchod	68
Mapa svěreneckého velkostatku Chlumeck nad Cidlinou	70
Silniční mapa zámeckého panství Litomyšl	72

LESNÍ MAPY

Přehledová a honební mapa velkostatku Sadová	74
Mapa polesí Pustá Proseč	76
Mapa vrchnostenských slatiňanských lesů u Čejkovic	78

MAPY POZEMKŮ A VSI

Mapa pozemků vsi Leština	80
Mapa pozemků vsi Hřidelec	82
Mapa pozemků vsi Zliv	84
Mapa vsi Krouna na panství Rychmburk	86
Gruntovní kniha vsí Krouna a Oldříš založená roku 1731	88
Urbář rychmburského panství z roku 1731	88

MAPY HOSPODÁŘSKÝCH DVORŮ

Mapa pozemků vrchnostenského dvora v Nové Vsi a Pohodlí	90
Mapa pozemků vrchnostenského dvora Vokšice	92
Atlas vrchnostenských dvorů a jejich pozemků na panství Kost	94

HRANIČNÍ MAPY

Mapa hranice mezi panstvím Maleč a statkem Nová Ves (u Chotěboře)	96
Hraniční mapa mezi panstvím Kyšperk a statkem Žampach	100
Mapa sporných hranic lesa mezi panstvím Choltice a Heřmanův Městec	102
Konvolut písemností řešící spor o kus lesa mezi panstvím Choltice a Heřmanův Městec z let 1655–1660	104

BROUMOVSKÝ URBÁŘ

Hesseliův urbář panství Broumov	106
Kolorovaný znak opata Tomáše Sartoria	108
Pohledová mapa na ves Meziměstí	108

Od obdivu k výzkumu a aplikaci

Kartografická díla uplynulých staletí, mapy, plány, atlasy a glóby, jsou dlouhodobě předmětem zájmu a studia sběratelů či odborníků mnoha profesí a vědeckých disciplín. Mapy jako výtvarná díla, jako historický pramen, jako svědectví o poznávání krajín a úrovni vzdělanosti a rozhledu v geografii, kartografii, geodézii, astronomii a dalších oborech patří v současné době ke kulturnímu dědictví zemí a národů světa. Zachycují geografické obzory společnosti, prostorové představy a myšlení, dokumentují prostupnost krajín, vypovídají o rozmanitostech, záhadách a nebezpečích, s nimiž se autoři map při své práci setkávali. Nacházejí se ve sbírkách a fondech paměťových institucí, v soukromých rukou, na půdách i ve sklepeních, zdobí, okouzlují a vyzývají k poznání historických území.

Přáním všech obdivovatelů i badatelů bylo a je obsáhnout obrovské množství starých kartografických děl, zpřístupnit je formou soupisů, katalogů, publikací a v současné době i elektronických portálů a databází. V zahraničí i v České republice se dostupnost map prostřednictvím internetu stále zvyšuje, od katalogů mapových sbírek a fondů přes portály s různými funkcemi, umožňujícími uživatelům s mapami pracovat, vyhledávat údaje, srovnávat více zdrojů, analyzovat je a vyhodnocovat. Od roku 2011 k vytvoření internetových portálů výrazně přispěly a napomohly projekty NAKI (program Národní a kulturní identity I, vyhlašovaný Ministerstvem kultury ČR). Za všechny snad lze uvést především projekty TEMAP (Technologie pro zpřístupnění mapových sbírek ČR: metodika a software pro ochranu a využití kartografických děl národního kartografického dědictví, DF11P01OVV003) nebo Kartografické zdroje jako kulturní dědictví, Výzkum nových metodik a technologií digitalizace, zpřístupnění a využití starých map, plánů, atlasů a glóbů (s Virtuální mapovou sbírkou, DF11P01OVV021).

Staré mapy a plány jsou intenzivně využívány pro studium historických krajín a jejich rekonstrukcí, a to v rámci základního, ale i aplikovaného výzkumu s tematikou tvorby, ochrany a rekultivace současných krajín, venkovských i urbanizovaných. Představení těchto cenných pramenů na výstavě „Východočeská panství na mapách“ ve Státním oblastním archivu v Zámrsku přispělo k hlubšímu pochopení krajinných změn rozsáhlého regionu východních Čech. Zároveň mohou obdivovatelé i uživatelé tohoto nezměrného kartografického bohatství studovat mapy na internetové Virtuální mapové sbírce Chartae Antiquae.

Eva Semotanová

Výstava „Východočeská panství na mapách“ ve Státním oblastním archivu v Zámrsku ve dnech 9. a 11. června 2016

V rámci oslav Mezinárodního dne archivů¹ v červnu 2016 byla ve Státním oblastním archivu v Zámrsku uspořádána výstava věnovaná mapovému zobrazení panství východních Čech s titulem Východočeská panství na mapách. Doprovázely ji přednášky, které tematicky doplnily vystavené archiválie. Státní oblastní archiv v Zámrsku navázal v roce 2012 spolupráci s Výzkumným ústavem geodetickým, topografickým a kartografickým, v. v. i., (VÚGTK) a zahájil digitalizaci map uložených především ve fondech velkostatků. Dělo se tak v rámci projektu NAKI, který řešil VÚGTK společně s Historickým ústavem Akademie věd ČR, v. v. i. Projekt nesl název „Kartografické zdroje jako kulturní dědictví – výzkum nových metodik a technologií digitalizace, zpřístupnění a využití starých map, plánů, atlasů a glóbulů“. Výzkumní pracovníci v projektu zkoumali možnosti integrace a uplatnění starých map v kontextu moderních technologií, aktuálních mapových podkladů a aplikací a snažili se tak poskytnout ucelený pohled na vývoj krajiny a jejího zobrazování v českých zemích. Kromě Státního oblastního archivu v Zámrsku s řešitelskými pracovišti spolupracovalo 25 institucí. Jedním z hlavních výstupů projektu je Virtuální mapová sbírka dostupná na adrese <http://www.chartae-antiquae.cz>. Zpřístupňuje jednotlivé digitalizáty s popisem a umožňuje nejen jejich prohlížení ve vysoké kvalitě, ale také jejich sofistikovanější využití ve formě komparace s jinými mapami. Projekt byl ukončen na konci roku 2015. Ve Státním oblastním archivu v Zámrsku na Oddělení správy archivních fondů a sbírek Zámorsk spočívala příprava map na samotnou digitalizaci v pořízení jejich podrobného popisu, georeferencování a zadávání dalších metadat do aplikace vytvořené výzkumným ústavem. Následně, po vhodném ochranném zabalení, se mapy odvážely do digitalizačního centra VÚGTK ve Zdíbech, kde se na velkoformátovém skeneru pořizovaly jejich digitalizáty. Ve Státním oblastním archivu v Zámrsku byly k digitalizaci vytipovány především mapy z několika fondů velkostatků. Z některých byla digitalizována většina map,² u dalších velkostatkových fondů se přistoupilo k výběru.³

¹Mezinárodní den archivů se slaví 9. června, a to od roku 2008. Návrh na jeho ustanovení se poprvé objevil na mezinárodním archivním kongresu ve Vídni v roce 2004 a až v roce 2007 na výročním zasedání Mezinárodní archivní rady (ICA) byl schválen.

²Velkostatek Pardubice, Velkostatek Rychmburk (Předhradí) – Chroustovice – Košumberk, Velkostatek Litomyšl, Velkostatek Opočno, Ústřední správa šlikovských velkostatků Jičíněves.

³Velkostatek Adršpach, Velkostatek Kopidlno, Velkostatek Broumov, Velkostatek Kost, Velkostatek Kumburk, Velkostatek Mladějov, Velkostatek Náchod, Velkostatek Nasavrky, Velkostatek Skály, Velkostatek Potštejn, Velkostatek Vrchlabí, Velkostatek Solnice, Velkostatek Choltice, Velkostatek Světlá nad Sázavou, Velkostatek Ledec nad Sázavou – Vrbice, Velkostatek Rychnov nad Kněžnou, Ústřední správa Harrachů, Velkostatek Podhořany.

Pozornost byla věnována především mapám přehledovým (generálním), mapám významných autorů (přísežných zemských měřičů), mapám „starším“, tj. vytvořeným do konce 18. století, a mapám velkoformátovým.

Dále byly digitalizovány mapy lesní, hospodářské, mapy pozemků hospodářských dvorů a mapy pozemkové. Ze Sbírký map byly digitalizovány mapy přehledové Království českého, jednotlivých východočeských krajů a glóbus hvězdné oblohy z roku 1800. Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický zdigitalizoval Státnímu oblastnímu archivu v Zámrsku více než 3 500 map a atlasů a 1 glóbus. Digitalizáty se stanou studijními kopiemi a vzácné kartografické poklady zůstanou uchráněny před případným poškozením při manipulaci.

Pracovníci Státního oblastního archivu se rozhodli, že Mezinárodní den archivů 2016 oslaví výstavou a dnem otevřených dveří, který se uskutečnil v sobotu 11. června a zabýval se mapovým zobrazením panství východních Čech zachycených na mapách uložených v oblastním východočeském archivu. Na zámeckém ochoze se mohli zájemci na devíti panelech seznámit s územním vývojem východních Čech od středověku do současnosti (autor Michael Skopal a Michal Severa). Text doplňovaly staré nebo historické mapy. Na výstavě bylo prezentováno celkem 50 archiválií (v originále nebo reprodukci) – převážně map, ale i knih, obrazů nebo rytin. Část byla věnována mapovým parergám.

Na zámeckém ochoze byly vystaveny především velkorozměrové přehledové mapy některých panství – buď v originálech, pokud to fyzický stav dovolil, nebo v reprodukcích pořízených díky digitalizátům. Veškeré mapy byly doplněny popisem (autor Michal Severa) a přehledové mapy stručným historickým vývojem zobrazeného panství (autoři Markéta Veselíková, Michal Severa, Martin Paukert, Jana Hlávková a Markéta Česáková). Na zámeckém ochoze byly instalovány i prosklené vitríny s doplňujícím knižním a dalším materiálem. Výstava pokračovala v badatelně archivu, kde pod melinexovou folií mohli návštěvníci zhlédnout originály map přehledových, lesních, pozemkových, mapy vsí, hospodářských dvorů a mapy hraniční. Zvláštní část byla věnována jedné z kulturních památek uložených v oblastním archivu, a to Broumovskému urbáři z roku 1676. Vystavené archiválie jsou prezentovány v tomto katalogu. Na zámeckém nádvoří doplnila výstavu map posterová bilanční výstava k projektu Kartografické zdroje jako kulturní dědictví, která byla zapůjčena od VÚGTK.

Ve čtvrtek 9. června 2016, přesně v den oslav Mezinárodního dne archivů, se na zámeckém nádvoří konal doprovodný blok přednášek, kde se svými příspěvky vystoupili hlavní řešitelé projektu Kartografické zdroje jako kulturní dědictví - Eva Semotanová, historička se specializací na historickou geografii a ředitelka Historického ústavu Akademie věd ČR, a Milan Talich, vedoucí výzkumný pracovník VÚGTK, a také kurátor výstavy Východočeská panství na mapách Michal Severa, archivář a historik ve Státním oblastním archivu v Zámrsku.

Přednášky zazněly v pořadí, kdy byl představen vznik map, jejich digitalizace, zpřístupňování a využívání, jejich studium a vytváření obrazu historické krajiny. Michal Severa ve svém referátu s názvem *Přísežní zemští měřiči a jejich mapy východních Čech* představil přísežné zemské měřiče a jejich mapy, které jsou uloženy ve Státním oblastním archivu v Zámruku a které z valné většiny mohli návštěvníci vidět na výstavě. Milan Talich se zaměřil ve svém příspěvku s titulem *Digitalizace starých kartografických děl jako nástroj jejich ochrany a sofistikovaného využití* na výsledky projektu a jeho hlavní výstupy. Eva Semotanová ve své přednášce, která nesla název *Historické krajiny a digitalizace starých map*, seznámila posluchače s možnostmi využití digitalizovaných map, s postupy při rekonstrukci historické krajiny a úskalími s ní spojenými.

Grafickou stránku výstavy zajišťovaly Markéta Machová [Kamenická] a Jitka Mládková. Na instalaci exponátů se podíleli restaurátorky Jitka Mládková a Irena Fortelná, dále Miroslav Krynek a Leontín Hanuš. Jazykovou korekturu textů provedli Jana Šimková, Féba Hubená a Tomáš Lána. Dále je třeba za spolupráci poděkovat Tomáši Hubenému, Martinu Petrusovi, Martině Tůmové, Petru Lorencovi a Státnímu okresnímu archivu Pardubice.

Katalog představuje většinu na výstavě prezentovaných archiválií. Stručná historie jednotlivých panství, která doplňovala vystavené přehledové mapy, je na počátku katalogu shrnuta do jedné kapitoly. Poté následují jednotlivé oddíly – přehledové mapy panství, lesní mapy, mapy pozemků a vsí, mapy hospodářských dvorů, hraniční mapy. Speciální oddíl je věnován Broumovskému urbáři. Každá mapa je otištěna v celé své kráse ve zmenšené podobě a současně je připojen vybraný detail mapy. Na protější straně je uveden popis mapy s případnými referencemi.

Instalované mapy a reprodukce
na zámeckém ochoze
(foto M. Machová)

Návštěvníci na výstavě
v sobotu 11. června 2016
(foto J. Fiala)

Eva Semotanová přednáší na zámeckém nádvoří 9. června 2016
(foto J. Mládková)

Návštěvníci na výstavě v sobotu 11. června 2016 (foto J. Fiala)

Přednášející na zámeckém nádvoří ve čtvrtek 9. června 2016 (zleva Jiří Talich, Eva Semotanová, Ivo Šulc, Michal Severa; foto J. Mládková)

Od středověku až do zrušení poddanství po revoluci v roce 1848 byla nejnižšími správními jednotkami v Čechách panství (patrimonium, dominium, doména, velkostatek), která se vyznačovala řízením venkovské samosprávy a vlastní patrimoniální správou velkostatku. Ta si pro zabezpečení svých hospodářských funkcí přizpůsobila samosprávu poddanského obyvatelstva jako svých pracovních sil.

Od počátku rozlišujeme ve vlastnické rovině panství panovníka a státu (např. komorní panství Pardubice nebo Smrkovice), panství církevních institucí (např. panství Broumov, Chrast) a soukromá dominia (šlechticů, měst a od konce 18. století jednotlivých obchodníků a průmyslníků). Některá města si vytvořila svá panství a vykonávala tak patrimoniální správu nad svými vesnicemi (např. Litomyšl, Hradec Králové, Nový Bydžov, Poděbrady). Většina panství byla však až do zániku vrchnostenské správy v držení šlechty. Panství rozlišujeme dále podle velikosti a vyspělosti úřednické struktury. Menší panství, která neměla vlastní soudní instanci, nazýváme statky. Typickým znakem panství nebo statků je jejich zápis v tzv. deskách zemských, v soudních knihách vedených u Zemského soudu zachycujících „svobodný“ majetek šlechty. Proto se tato panství/statky mnohdy nazývají jako deskové, alodiální nebo zpupné. Domény lze rozlišit podle právního statutu, kterým majitel zajistil pro své dědice jistou nedělitelnost majetku a současně tak, v případě šlechtických rodin, zakotvil jejich sociální postavení. V 16. a 17. století se začalo šířit právní pořízení tzv. fideikomis (rodinný fideikomis, tj. svěřeníectví), kterým jeho zakladatel rozhodl, že rodinný majetek přejde pouze na určité členy rodiny, nesmí tak být zcizen. Nástupnictví se řídilo podle vůle zakladatele, většinou v mužské linii, a dělilo se na několik typů, kdy se nejčastěji uplatňoval majorát (dědí nejstarší z nejbližších dědiců držitele) úzce spojen s primogeniturou (nejstarší dědic z určité linie rodu). Zřídka se uplatňoval minorát (nejmladší z nejbližších dědiců držitele), seniorát (nejstarší dědic z celého rodu) nebo juniorát (nejmladší dědic z celého rodu).

Množství, rozloha a samozřejmě i jednotliví majitelé panství východních Čech se v průběhu doby měnili. Sledovat jejich stav k určitému datu je velmi složité. V době zániku patrimoniální správy v roce 1848 se na území východních Čech nacházelo celkem 184 dominií (na území Bydžovského kraje 39, Hradeckého 43, Chrudimského 27 a Čáslavského 75).

Státní oblastní archiv v Zámrsku spravuje archivy někdejších panství východních Čech, celkem jde o 126 fondů velkostatků a 6 fondů ústředních správ a inspektorátů velkostatků (nadrízených úřadů několika panství společného majitele).

PANSTVÍ JILEMNICE

Panství Jilemnice se historicky rozkládalo v Bydžovském kraji. Velkostatek Jilemnice je prvně zmiňován ve 14. století, kdy byli jeho majiteli Valdštejnové na Štěpanicích. Nejstarším známým centrem tohoto dominia byly Štěpanice. Později své centrum Valdštejnové přemístili do Branné, kde roku 1561 založili hrad a roku 1583 jej přestavěli na zámek. Od té doby se také správa panství rozdělila na dvě části – jižní podhorská část byla spravována z Branné a severní část byla řízena z Jilemnice. Na čas se také obě části osamostatnily, když Jilemnici získal Záviš Jilemnický z Újezda a po něm Křinecký z Ronova. Z dalších držitelů Jilemnice je nutno připomenout Haranty z Polžic a Bezdržic.

Obě panství se opět sloučila v rukou Harrachů z Rohrau. Brannou nabyli sňatkem Alžběty, dcery Bedřicha Harracha, s Karlem Maxmiliánem Valdštejnem, po jehož smrti zdědil Brannou Ferdinand Bonaventura Harrach, který v roce 1701 koupil také Jilemnici od Františka Pavla Haranta z Polžic a Bezdržic. Z hlediska průmyslového rozkvětu panství nelze opomenout zřízení Harrachovských skláren v Novém Světě. V průběhu 18. století byla panství v rukou Harrachů sloučena v jedno, označení Branná-Jilemnice ale přetrvalo.

V roce 1848 čítalo jilemnické dominium vedle města Jilemnice 53 vesnic. Po pozemkové reformě byla část velkostatku zestátněna, část rozparcelována a část ponechána Harrachům k hospodaření, tedy až do roku 1945, kdy jim byl všechn majetek zkonfiskován. Lesy byly začleněny především do správy státních lesů v Jilemnici a Vrchlabí a průmyslové podniky převzaly jednotlivé národní podniky.

(jh)

Ref.: Erik BOUZA – Jarmila MORAVCOVÁ, *Velkostatek Jilemnice 1661–1947*, inventář, Zámrsrk 1963; František PALACKÝ, *Popis Království českého*, Praha 1848.

Panství Kopidlno, Staré Hradý a Vokšice se historicky rozkládala v Hradec-kém, po roce 1751 Bydžovském kraji a bezprostředně spolu sousedila. Až do 1. poloviny 17. století se tato panství vyvíjela samostatně. Nejstarší zmínka o Kopidlně pochází z roku 1322 a váže se k Petrovi z Kopidlna, který vlastnil zdejší tvrz a k ní příslušející pozemkové državy. Prvním prameny doložitelným majitelem Starých Hradů, respektive zemanské tvrže Staré, byl Arnošt ze Staré, předek pánů z Pardubic, jenž zemřel v roce 1342. Panství Vokšice mělo své původní sídlo ve Veliši a bylo dle něho také nazýváno. Historie hradu Veliš je známá od počátku 14. století, kdy tento hrad i s panstvím obdržel Půta z Frýdlantu od krále do zástavy. Poté, co byl hrad Veliš krátce po roce 1658 na příkaz císaře rozbořen, bylo sídlo panství přeneseno do Vokšic. Po mnohých změnách majitelů se nakonec všechna tři panství ocitla v majetku Albrechta z Valdštejna (1622 Veliš, 1624 Kopidlno, 1628 Staré Hradý), který je připojil k Frýdlantskému vévodství. V roce 1636 se majitelem panství Veliš (Vokšice) stal Jindřich Šlik, jenž v roce 1637 odkoupil z majetku konfiskovaného Albrechtu z Valdštejna také panství Staré Hradý a v roce 1638 získal směnou i panství Kopidlno. Šlikové tato panství vlastnili až do počátku 20. století a rozmnožili je přikoupením několika sousedních statků a dvorů (1667 statek Bartoušov, 1681 statek Bílsko, 1686 statek Jičíněves, 1695 svobodný dvůr ve Vršcích, 1709 statek Samšina s připojenými statky Drštěkryje, Hubojedy a Mackov, 1716 dvůr Česov, 1731 dva dvory v Ketni). Roku 1672 byl z panství Kopidlno a Staré Hradý zřízen fideikomis, panství Vokšice s přikoupenými statky a dvory však zůstalo majetkem alodiálním. Po smrti Ervína Šlika, jenž zemřel v roce 1906 bez legitimních potomků, se rozpoutal zdlouhavý soudní spor o fideikomis Kopidlno-Staré Hradý, který byl z důvodu mesaliance Františka Šlika, Ervínova mladšího bratra, roku 1912 rozsouzen ve prospěch Konrada Ungnada von Weissenwolff. Ve vlastnictví hrabat Šliků zůstal po roce 1912 pouze alodiální majetek. Fideikomis Kopidlno-Staré Hradý však hraběcí rod Ungnad von Weissenwolff vlastnil pouze do roku 1917, kdy zemřel jeho poslední mužský příslušník Mikuláš. Následně byl alodizován a oba velkostatky zdědila na základě Mikulášovy závěti jeho sestra Jindřiška princezna Thurn-Taxis.

V roce 1945 přešly velkostatky Kopidlno a Staré Hradý dle znění dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 do vlastnictví státu. Po únorovém převratu v roce 1948 došlo ke konfiskaci veškerého majetku Jindřicha Šlika, na který byla 1. dubna 1948 uvalena národní správa. K 1. lednu 1949 byly nemovitosti z vlastnictví Jindřicha Šlika převzaty do režie Národního pozemkového fondu.

(mč)

Ref.: August SEDLÁČEK, *Hradý, zámky a tvrze království Českého*. V. díl Podkrkonoší, 3. nezm. vyd., Praha, Argo 1995 (fotoreprint); TÝŽ: *Hradý, zámky a tvrze království Českého*. X. díl Boleslavsko, 3. nezm. vyd., Praha, Argo 1997 (fotoreprint); Markéta ČESÁKOVÁ, *Ústřední správa šlikovských velkostatků Jičíněves*, inventář, Zámarsk 2015.

✧ PANSTVÍ CHLUMEC NAD CIDLINOU ✧

Fideikomisní panství Chlumecké nad Cidlinou se historicky rozkládalo v Bydžovském kraji. Nejstaršího držitele panství známe ze 13. století, byl jím významný rod Šternberků. Šternberkové Chlumecké na konci 14. století prodali Štěpánovi z Opočna, který jej přeprodal pánům z Bergova. Ti drželi Chlumecké padesát let. Po smrti posledního z nich, Jana z Bergova, nastalo časté střídání majitelů panství. Na počátku 16. století náležel Chlumecké staročeskému rodu Kostků z Postupic. Vilém Kostka z Postupic panství roku 1521 prodal Vojtěchovi z Pernštejna na Pardubicích. Pernštejnové postoupili chlumecké panství roku 1547 králi Ferdinandovi, čímž se stalo panstvím komorním.

Od roku 1611, s nepatrnou přestávkou, patřilo panství Chlumecké nad Cidlinou až do roku 1948 rodu Kinských. Chlumecké pro Kinské dědičně získal Václav Vchynský díky přízni Matyáše Habsburského. Stal se vlastně předkem všech v našich zemích žijících Vchynských, resp. Kinských. Kinští zastávali vysoké zemské úřady. Václavův vnuk Václav Norbert zřídil na konci života z Chlumce a připojených statků fideikomis. Chlumecké panství připadlo jeho třetírozcenému synovi Františku Ferdinandovi, který tak založil chlumeckou větev rodu. Na počátku svého působení vystavěl dnešní zámek. V druhé polovině 18. století se panství dostalo do špatné hospodářské situace, která za Ferdinanda Kinského roku 1775 vyústila v rozsáhlé selské povstání. V roce 1831 převzal panství teprve osmnáctiletý Josef Oktavián, který se dožil vysokého věku 83 let a spravoval tak chlumecký velkostatek téměř až do konce 19. století. V roce 1848 chlumecké dominium čítalo 1 město, 1 městečko a 54 vesnic. K nejvýznamnějším druhům podnikání patřilo bezesporu rybníkářství na výměře přes 700 ha rybníků. Významný byl též chov koní.

Posledním majitelem chlumeckého velkostatku byl Zdeněk Radslav Kinský. V září 1938 byl členem delegace představitelů šlechtických rodů, která prezidentu Edvardu Benešovi předala memorandum o své loajalitě k republice. Na velkostatku byla po roce 1948 zavedena národní správa. V roce 1949 majetek převzalo Ředitelství lesního závodu v Chlumci nad Cidlinou, Československé státní statky v Chlumci nad Cidlinou a Státní rybářství v Chlumci nad Cidlinou.

(mv)

Ref.: František ZAHŘÁDKA a kol., *Velkostatek Chlumecké nad Cidlinou*, inventář, Zámorsk 1992; František PALACKÝ, *Popis Království českého*, Praha 1848.

Panství Kost se historicky rozkládalo v Bolelavském kraji. Jako první pán z Kosti se v listině z roku 1349 objevuje Beneš z Vartenberka z rodu Markvarticů. Na počátku 15. století získal panství výhodným sňatkem Mikuláš Zajíc z Házmburka. V roce 1497 zakoupili Kost páni ze Šelemberka a od nich přešlo panství na pány z Biberštejna. Od poloviny 16. století nalézáme Kost ve vlastnictví pánů, později knížat, Popelů z Lobkowicz. Kostecké panství patřilo k nejvýnosnějším v Bolelavském kraji. Roku 1632 prodala Polyxena Lobkowiczová, roz. z Pernštejna, panství Albrechtovi z Valdštejna. Po jeho brzké smrti připadlo nesplacené panství nakrátko opět Lobkowiczům.

Roku 1637 koupil kostecké panství hrabě Heřman Černín z Chudenic, který do válkou zničeného panství značně investoval a z rodinných statků zřídil fideikomis. Na začátku 18. století se však panství dostalo do dluhů, a proto hrabě František Josef Černín v rámci snahy o záchranu zadluženého rodinného majetku požádal krále o vynětí Kosti z rodinného fideikomisu. Po jeho smrti byl na panství vyhlášen konkurz.

Kostecké dominium roku 1738 koupil svobodný pán Václav Kazimír Netolický z Eisenberka, který z panství opět vytvořil fideikomis. Václav Kazimír si vybudoval působivou úřednickou kariéru. V závěru svého života působil jako prezident tzv. Královské reprezentace a komory, stal se tedy místodržitelem a nejvyšším finančním úředníkem země. Roku 1759 byl Marií Terezií povýšen do hraběcího stavu a jmenován zemským maršálkem. Poslední vůlí odkázal rodinný fideikomis potomkům své dcery provdané za hraběte Vratislava z Mitrovic za podmínky, že nový držitel připojí ke svému jménu jméno Netolických i jejich znak. Tímto ustanovením panství Kost přešlo na hraběte Antonína Vratislava Netolického. Jeho syn hrabě Eugen Vratislav Netolický se více než správě panství věnoval své vojenské kariéře, v níž dosáhl hodnosti polního maršála. V době jeho vlády v roce 1848 kostecké (a rakovské) dominium čítalo 1 město, 1 městečko a 36 vesnic. Eugen zemřel bezdětný, a tak po jeho smrti († 1867) vypukl majetkový spor mezi potomky Eugenových sester, a sice mezi hraběnkou Eleonorou Kounicovou a Flaminem dal Borgo. V poslední instanci soudu v roce 1872 spor vyhrál Flaminio, od té doby náležela Kost pisánské rodině dal Borgů. Italskočeský rod dal Borgo-Netolický spravoval panství do roku 1948, kdy bylo zkonfiskováno státem. Poslední majitelka z rodu dal Borgo-Netolických Anna Marie se vdala za hraběte Norberta Václava Kinského z Wchynic a Tetova.

(mv)

Ref.: Josef PEKAŘ, *Knihy o Kosti*, Praha 1998; František PALACKÝ, *Popis Království českého*, Praha 1848; Jaroslav SCHALLER, *Topographie des Königreichs Böhmen, 4. Theil*, Prag und Wien 1790. Johan Gottfried SOMMER, *Das Königreich Böhmen. Statistisch-topographisch dargestellt*, Bd. 2, Prag 1834. Karel KNOP, *Hrad Kost*, Praha 2015.

PANSTVÍ KUKS

Panství Kuks se historicky rozkládalo v Hradeckém kraji. Velkostatek Choustníkovo Hradiště (Kuks) se do založení hospitálu na Kuksu v roce 1711 nazýval pouze velkostatkem Hradiště. Kuks byl ale již předtím známý jako významné šlechtické lázně. K jeho proslavení přispěla Braunova barokní sochařská výzdoba areálu, objednaná nejznámějším majitelem panství hrabětem Františkem Antonínem Šporkem, který pocházel z neurozeného rodu. Do šlechtického stavu byl povýšen teprve jeho otec za tureckých válek. Špork vedl dlouhé neúspěšné hospodářské spory s jezuitským statkem v Žírči, a když se i jedna z jeho dcer Marie Eleonora Aloisie Kajetána rozhodla pro život v klášteře, věnoval Špork roku 1711 hradištské panství jako nadační statek ke zřízení hospitálu a své dceři Anně Kateřině, rozené Sweerts-Šporkové, svěřil právo administrátora, které v této rodině zůstalo i v době předmnichovské republiky.

Do hospitálu byli uvedeni milosrdní bratři, aby pečovali o nemocné, což ve svém důsledku vyvolalo správní soud. V roce 1884 byl nadační velkostatek prohlášen za velkostatek světské nadace, nikoli duchovní, a patronátní právo vykonával i nadále administrátor, člen rodiny Sweerts-Šporkovy. V roce 1848 čítalo toto panství vedle města Choustníkova Hradiště dalších 26 vesnic. Pozemková reforma z období první republiky nadační velkostatek příliš nezasáhla, rozparcelováno bylo jen necelých 30 ha půdy. Hospitál fungoval až do roku 1938, kdy museli milosrdní bratři se svými chovanci hospitální budovu opustit. Po roce 1945 přešel hospitál do správy státu. (jh)

Ref.: Erik BOUZA – Marie OŠŤÁDALOVÁ, *Velkostatek Choustníkovo Hradiště (Kuks) 1591–1949*, inventář, Náchod 1958; František PALACKÝ, *Popis Království českého*, Praha 1848.

Panství Litomyšl se historicky rozkládalo v Chrudimském kraji. Až do husitských válek zde vládla duchovní vrchnost – nejprve premonstrátský klášter a poté biskupství litomyšlské. Dobytím Litomyšle husity se ukončila velká kapitola v jejích dějinách a Litomyšl vyměnila duchovní vrchnost za světskou. Na počátku 15. století založil rytíř Vavřinec Toulovec z Třemošné ve prospěch litomyšlského špitálu nadaci, která položila základy pozdějšího městského panství. V roce 1432 se jako pán Litomyšle objevuje Vilém I. Kostka z Postupic. Kostkové z Postupic zastávali od dob husitství přední místa v Království českém. Litomyšl se stala kališnickou, usídlila se zde jednota bratrská. Po nezdařeném povstání stavů roku 1547 král Ferdinand I. potrestal Bohuše II. Kostku z Postupic odebráním litomyšlského panství. Litomyšl se stala zástavním zbožím. Tak se roku 1567 dostala Vratislavu z Pernštejna. Renesanční šlechtic Vratislav byl politik evropského rozhledu a podporoval umění. Od roku 1566 zastával úřad nejvyššího kancléře Království českého. Měl hluboké styky se Španělskem, odkud si přivedl svoji manželku Marii Manrique de Lara, pro niž nechal vystavět litomyšlský renesanční zámek. Jeho vláda znamenala pro Litomyšl první nástup rekatolizace. Posledním držitelem Litomyšle z rodu Pernštejnů byla Frebonie, která do Litomyšle pozvala piaristický řád. Po třicetileté válce Litomyšl výhodně zakoupil Jan Fridrich Trauttmansdorff. Trauttmansdorffové do zpustlého panství výrazně investovali. Přísnější podmínky na panství však roku 1680 vedly k selskému povstání. Trauttmansdorffové se i přes úspěšné hospodaření na panství nevyhnuli vysokému zadlužení. František Václav Trauttmansdorff, jenž byl bez mužského potomka, provdal v roce 1739 nejstarší dceru za Františka Josefa Valdštejna, správu panství si však ponechal až do své smrti. Přes veškerou snahu přebírala jeho dcera, když v roce 1753 zemřel, litomyšlské panství výrazně zadlužené. Po její smrti za vlády Františka Josefa Valdštejna panství upadlo do dluhů ještě větších. I přes jisté snahy o zlepšení hospodářské situace byl za Valdštejnů na Litomyšl několikrát uvalen vnucený dozor. V roce 1831 Antonín Valdštejn-Vartemberk bez ohledu na vlastní špatnou situaci přikoupil Brandýs nad Orlicí. Panství se však řítilo do úpadku. V roce 1848, kdy Antonín zemřel, litomyšlské dominium čítalo 1 město, 1 městečko a 91 vesnic. Doba vlády Antonínova syna Antonína II. Valdštejn-Vartemberka byla již jen tragickým vyvrcholením předchozího úpadku, doprovázeným odprodáváním pozemků. Roku 1855 pak přišla dražba, v níž panství litomyšlské připadlo řezenským Thurn-Taxisům. Thurn-Taxisové pocházeli z Itálie a majetky v Čechách získali zejména po Bílé hoře. Po pozemkové reformě zůstaly Thurn-Taxisům k hospodaření 3 dvory: Hraběňčin Dvůr, Hvězda a Vlkov. Navíc sami z velkostatku dále odprodávali. Roku 1945 byla na velkostatek uvalena národní správa a všechny majetky Thurn-Taxisů přešel do rukou státu. (mv)

Ref.: Miloslav HROMÁDKA – Jarmila MORAVCOVÁ, *Velkostatek Litomyšl (1513) 1533–1949*, inventář, Zámrsk 1960; František PALACKÝ, *Popis Království českého*, Praha 1848. Milan SKŘIVÁNEK, *Litomyšl 1259 – 2009 město kultury a vzdělávání*, Litomyšl 2009.

PANSTVÍ NÁCHOD

Panství Náchod se historicky rozkládalo v Hradeckém kraji. Během pěti století se postupně utvářelo z několika větších i menších panství a statků. Jeho rozsah se stále měnil i vlivem konfiskací v 15. a 17. století, kdy se jako majitelé střídaly panské i rytířské rodiny.

Prvním doloženým majitelem a iniciátorem stavby hradu v Náchodě v polovině 13. století byl Hron z Náchoda z rodu Načeraticů. Následně se na panství vystřídal několik majitelů, z těch významnějších lze jmenovat českého krále Jana Lucemburského, kněžnu Annu Svídnickou a také Jiřího z Kunštátu a z Poděbrad, který hrad dobyl v roce 1456. V roce 1544 panství zakoupil bohatý rod Smiřických ze Smiřic.

Posledním českým majitelem z řad staré domácí šlechty byl Adam Erdman Trčka z Lípy, který byl zabit v Chebu společně s Albrechtem z Valdštejna roku 1634. Celý majetek poté připadl za odměnu italskému šlechtici a vojevůdci Ottavio Piccolominimu, jehož rod zde vládl až do vymření po meči roku 1783. O největší kulturní rozkvět náchodského panství se v letech 1792–1839 zasloužil Petr Biron, vévoda Kuronský a Zaháňský, a jeho dcera vévodkyně Kateřina Vilemína Zaháňská.

V roce 1848, kdy náchodské dominium patřilo k největším v Čechách, čítalo vedle 8 měst a městeček také 105 vesnic. Posledními majiteli před rokem 1945 byli představitelé německého knížecího rodu Schaumburg-Lippe. Po roce 1945 se náchodský velkostatek stal majetkem Československé republiky.

(jh)

Ref.: Josef Myslimír LUDVÍK, *Památky hradu, města a panství Náchoda*, Hradec Králové 1857; František PALACKÝ, *Popis Království českého*, Praha 1848; Jaroslaus SCHALLER, *Topographie des Königreichs Böhmen, 15. Theil*, Prag und Wien 1790.

Panství Nasavrky se historicky rozkládalo v Chrudimském kraji. Nasavrky se objevují v historických pramenech již ve 14. století. Základem nasavrckého panství byl hrad Strádov postavený ve 14. století pro správu strádovského panství. Hrad byl však asi roku 1446 pobořen a jeho úlohu převzala tvrz v nedalekých Nasavrkách, na konci 16. století přestavěná na renesanční zámek.

Nejstaršími známými majiteli Nasavrk byli olomoucký biskup Jan, páni Lacembokové z Chlumu, páni z Lipky, páni ze Strádova, v 16. století pak Běškovcové z Běškovic a Kekulové ze Stradonic. Kekulové ze Stradonic ztratili Nasavrky při konfiskaci pro účast ve stavovském povstání a roku 1623 je získal původem francouzský důstojník František de Couriers, který již od dob Rudolfa II. působil v habsburských službách. Ten k panství přikoupil Seč a Trhovou Kamenici. Jeho manželka Rozina se po smrti svého manžela provdala za hraběte Václava Schönfelda, jímž přišla na Nasavrky nová vrchnost. Za Schönfeldů se panství dále postupně zvětšovalo.

Marie Kateřina Schönfeldová, jediná dcera posledního hraběte Schönfelda, se roku 1746 provdala za knížete Johanna Adama Auersperga. Po její smrti v roce 1753 přešel celý majetek do rukou Auerspergů a ti drželi panství nepřetržitě po téměř dvě stě let. Nasavrcké panství dostalo tehdy takřka svou definitivní podobu, představovalo jeden z největších územních celků ve východních Čechách. Auerspergové přenesli panské sídlo z Nasavrk do Slatiňan a v Nasavrkách zůstala pouze hospodářská správa. Kníže Vincenc Karl Auersperg započal přestavbu slatiňanského zámku. V době jeho vlády v roce 1848 nasavrcké dominium čítalo 5 městeček a 104 vesnic. Nejdéle spravoval panství jeho syn kníže František Josef Auersperg, který převzal dědictví po otci po dosažení plnoletosti v roce 1876 a držel je až do své smrti v roce 1938. Po vzniku první republiky se musel vyrovnat zejména s důsledky pozemkové reformy. Poslední mužský člen žlebské linie rodu Auerspergů zemřel roku 1942 a po dědických sporech připadl nasavrcký velkostatek hraběti Josefu Trauttmansdorffovi, vnukovi knížete Františka Josefa Auersperga. Roku 1945 převzal půdu i majetek velkostatku na základě Benešových dekretů stát. (mv)

Ref.: Zdeněk BIČÍK – Miroslav HROMÁDKA, *Velkostatek Nasavrky*, inventář, Zámrsk 1964; Markéta VESELÍKOVÁ, *Rodinný archiv Auerspergů, Žleby a Slatiňany*, inventář, Zámrsk 2015; František PALACKÝ, *Popis Království českého*, Praha 1848; Jana STEHLÍKOVÁ – Luděk ŠTĚPÁN, *Nasavrcké panství a slatiňanští Auerspergové*, Slatiňany 2014.

PANSTVÍ NOVÉ HRADY

Panství Nové Hradý se historicky rozkládalo v Chrudimském kraji. Na místě dnešních Nových Hradů se rozprostírala středověká ves zvaná Boží Dům. Boží Dům náležel ve 14. a 15. století litomyšlskému biskupství a později podlažickým benediktinům. Po husitských válkách majetek podlažického kláštera získal jako zástavu od krále Zikmunda Jan Pardus z Vratkova.

V roce 1442 přešla zástava na Zdeňka Kostku z Postupic, jehož rod vlastnil Novohradsko až do roku 1557. Za Zdeňka Kostky z Postupic byl vystavěn na návrší nad vsí pozdně gotický hrad, který převzal jméno vsi. Postupně se však začalo používat druhé pojmenování „Nový Hrad“ či „Nové Hradý“, které se přeneslo i na vesnici pod hradem. V roce 1557, kdy zemřel Bohuš Kostka z Postupic, k panství náleželo kromě hradu a dvora v Novém Hradu městečko Proseč a 23 vsí. Tehdy přešla doména na krále, jelikož v roce 1547 bylo panství Kostkům odebráno a uvedeno v zástavu Bohušovi pouze do jeho smrti.

V roce 1559 vlastnil panství Jan Žatecký z Weikersdorfu. Krátce jsou vlastníky Lobkowiczové, doména pak sňatkem Anny s Pavlem Sixtem z Trautsonu přešla na tento tyrolský rod. Za vlády Trautsonů byl hrad na návrší přestavěn na renesanční sídlo, v němž byla vykonávána správa panství, Trautsonové zde však nesídlili. Zámek a celé okolí bylo v roce 1645 vydrancováno švédskými vojsky.

Rod Trautsonů držel Nové Hradý až do roku 1750, kdy bylo panství prodáno vídeňským arcibiskupem Johannem Josephem z Trautsonu Anně Barboře Harbuval a Chamaré, vdově po Janu Ludvíkovi, majiteli panství Potštejn v Hradeckém kraji. V roce 1773 panství získal její syn Jan Antonín Harbuval a Chamaré, který nechal vystavět pod zámeckým vrchem rokokový zámek, na jehož stavbu použil materiál z trautsonského zámku na kopci. Novohradské panství, podobně jako potštejnské, prosperovalo z plátenické výroby a v samotných Nových Hradech bylo zřízeno několik bělidel. Na konci patrimoniální správy se panství skládalo z 1 městečka a 22 vesnic.

Rod Harbuval a Chamaré vlastnil velkostatek do roku 1903, kdy jej Jan Leonard prodal pražskému obchodníkovi ovocem Štěpánu Bergrovi. V roce 1936 zakoupil velkostatek Cyril Bartoň z Dobenína pro svoji dceru, a tak jej vlastnila až do roku 1939 rodina Čerychova. Po roce 1948 se zámek a okolí staly majetkem státu.

(ms)

Ref.: August SEDLÁČEK, *Hradý, zámky a tvrze Království českého*, I. díl, Chrudimsko, Praha 1882; Tomáš ŠIMEK a kol., *Hradý, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VI.*, Praha 1989; František PALACKÝ, *Popis Království českého*, Praha 1848.

Panství Opočno se historicky rozkládalo v Hradeckém kraji. První zmínka o Opočnu je doložena v Kosmově Kronice české k roku 1068 v souvislosti s volbou pražského biskupa Jaromíra. Od konce 13. století vlastnil Opočno rod pánů z Dobrušky, kteří na opukovém ostrohu (odtud jméno Opočen) nad Zlatým potokem vybudovali gotický hrad. Panství Opočno se začalo formovat na konci 15. století. Roku 1493 koupil opočenské panství Mikuláš mladší Trčka z Lípy a na Lichnici.

K panství náležela města Opočno a Dobruška, 8 vesnic a části 2 vsí. Trčkové z Lípy přestavěli původní gotický hrad na renesanční zámek a skupováním sousedních statků a vhodnou sňatkovou politikou vytvořili v severovýchodních Čechách téměř souvislé území s centrem v Opočně. Po zavraždění Adama Erdmana Trčky z Lípy v Chebu 25. února 1634 spolu s Albrechtem z Valdštejna zkonfiskoval panství český král Ferdinand II.

Roku 1636 získali dědičně panství bratři Rudolf a Jeroným Colloredo z Wallsee. Po svatbě Františka de Paula Gundakara s Marií Annou Isabelou z Mannsfeldu získal rod Colloredo z Wallsee nejen panství Dobříš, ale i příjmení Mannsfeld. Roku 1799 bylo panství Opočno rozšířeno o statek Skalka. V roce 1848 příslušelo k opočenskému dominiu 5 měst a městeček, 89 celých vesnic a části 9 vsí. Roku 1922 byly dvory a průmyslové podniky velkostatku přeměněny v akciovou společnost Rolnický cukrovar v Podzámčí jako reakce na zákon o pozemkové reformě z roku 1919. Velkostatek Opočno tvořily nadále již jen lesy a zámek. Za 2. světové války byl velkostatek nejprve pod nucenou správou a později byl nacisty zkonfiskován.

V roce 1945 převzala tento majetek Československá republika.

(mp)

Ref.: František PALACKÝ, *Popis Království českého*, Praha 1848; Tomáš ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VI*, Praha 1989.

✧ PANSTVÍ PARDUBICE ✧

Panství Pardubice se historicky rozkládalo v Chrudimském kraji. Velkostatek Pardubice se začal formovat na konci 15. století. Roku 1491 koupil město a panství Pardubice zámožný moravský šlechtic Vilém z Pernštejna. Než dostavěl svůj zámek v Pardubicích, sídlil několik let na Kunětické hoře, a proto se ještě po celé 16. století používalo i pojmenování „panství pardubické a kunětickohorské.“ Spojením drobných statků na Pardubicku vytvořil Vilém rozsáhlé panství. Pod jeho vedením byl položen základ k významnému rybníčnímu systému vybudováním více než 200 rybníků.

Od Pernštejnů panství v roce 1560 odkoupil sám český král Ferdinand I., čímž se Pardubice staly majetkem české královské komory v Praze. V roce 1848 pardubické dominium čítalo 7 měst a městeček a 147 vesnic a patřilo k největším v Čechách. Události roku 1848 však hluboce zasáhly do existence panství, které muselo být v roce 1855 zastaveno na umoření státních dluhů. V roce 1863 pak velkostatek v dražbě získal Privilegovaný rakouský úvěrní ústav pro obchod a průmysl ve Vídni. Z panství začaly být odprodávány pozemky. Roku 1881 zakoupil pardubický velkostatek vídeňský průmyslník svobodný pán Richard Drasche z Wartinberga.

Konec rakousko-uherské monarchie znamenal i zánik pardubického velkostatku, který byl podroben pozemkové reformě. Pardubický zámek a hrad Kunětickou horu koupil Muzejní spolek v Pardubicích, který také spravoval patronátní věci velkostatku. V 50. letech předal agendu do rukou státu. Definitivně pardubický velkostatek zanikl v roce 1951 začleněním obecních lesů a rybníků do státní správy.

(mv)

Ref.: *Velkostatek Pardubice 1494–1952*, inventář, Zámorsk 1963; František PALACKÝ, *Popis Království českého*, Praha 1848.

Panství Potštejn se historicky rozkládalo v Hradeckém kraji. Poprvé prameny o Potštejnu hovoří v roce 1287. Hlavním sídlem se stal hrad Potštejn, který byl založen Prockem z rodu Drslaviců a patřil mezi nejmohutnější hrady v Čechách. Původně značně rozsáhlé panství vystřídal v průběhu 13. a 14. století několik majitelů, z nichž nechvalně proslul Mikuláš z Potštejna, znám svými loupeživými výpady do širokého okolí opíraje se o rozsáhlou majetkovou základnu hradů a tvrzí mezi oběma Orlicemi. Zahynul však při druhém obléhání hradu Karlem IV., za jehož vlády se panství i hrad staly zbožím královským.

Na konci 14. století se stal majetkem zástavním, kdy byl zastavován i slezským knížatům, po husitských válkách byl v držení Poděbradů a knížat minsterberských. V roce 1495 se panství stalo majetkem rozsáhlé domény Pernštejnů, kteří jej drželi až do roku 1556, kdy jej prodali pro dluhy salzburskému biskupovi, který panství postupně rozprodával.

V 17. století vlastnili panství Zárubové z Hustířan, jejichž příslušnice Alžběta provdaná za hraběte Cavriani prodala panství v roce 1746 slezskému emigrantovi francouzského původu Janu Ludvíkovi Harbuval a Chamaré, zkušenému hospodáři a průmyslovému podnikateli. Ten v roce 1755 založil v Potštejně významnou plátenickou manufakturu s rozsáhlými bělidly a magazinem, odkud byly dodávány výrobky až do zámoří. Současně zde byla založena tkalcovská škola. V podhradí, v městečku Potštejn, nechal bývalou tvrz přestavět na barokní zámek, který se stal rodovým sídlem. Jeho syn Jan Antonín Harbuval a Chamaré se snažil pokračovat v plátenické výrobě svého otce, ale neúspěšně, i přes snahy o produkci bavlny a hedvábí (chov bource morušového). Jeho snílkovská a romantická povaha ho hnala k hledání pokladu na kopci Velešov a na hradě Potštejn, kvůli kterému se stal hrad zříceninou. Z této skutečnosti čerpal inspiraci i Alois Jirásek pro jeden ze svých románů. Jan Antonín proslul také svými pokusy s horkovzdušnými balóny a je znám jako stavitel zámku v Nových Hradech – druhé doméně hrabat Harbuval a Chamaré. Rod Harbuval a Chamaré, potštejnská větev, vymřel po meči a sňatkem dcery Jana Antonína II. Alžběty s baronem Prokopem Dobřenským v roce 1851 přešel velkostatek na rod Dobřenských.

V roce 1848 se skládal alodiální statek Potštejn z 1 městečka a 4 vsí. V majetku Dobřenských byl velkostatek až do roku 1945 a po druhé pozemkové reformě v roce 1950 převzal majetek stát.

(ms)

Ref.: František J. ZOUBEK, *Vypsání bradu Potštejna v Hradecku*, Praha 1870; Tomáš ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VI.*, Praha 1989; Vilém KRATOCHVÍL, *Potštejn pod erbem Harbuval Chamaré*, Potštejn 2008; František PALACKÝ, *Popis Království českého*, Praha 1848.

Panství Rychmburk se historicky rozkládalo v Chrudimském kraji. Rychmburský hrad je doložen k roku 1325 jako Rychenburg, resp. Rychmburg nebo Rychmburgk. V nejstarších listinách o Rychmburku vystupují jako jeho majitelé Tas z Rychmburka a Heřman z Mrdic. V polovině 14. století patřilo rychmburské zboží Vartemberkům, kteří se také nazývali „z Rychmburka“, ale již na konci 14. století vystřídal Vartemberky mocný a slavný rod pánů z Pardubic, jehož nejvýraznějším zástupcem byl Smil Flaška z Pardubic. Za husitských válek byl Rychmburk dvakrát dobýván husity, přičemž napodruhé podlehl. V následujícím období se na Rychmburku střídali různí majitelé, až jej v roce 1501 získali Valdštejnové, jimž však byl zkonfiskován pro účast na protihabsburském odboji roku 1547. Roku 1554 koupili panství Berkové z Dubé a drželi je až do roku 1706, kdy vymřeli po meči.

Po krátkém intermezzu Václava Albrechta z Vrbna a Freudenthalu zakoupil Rychmburk roku 1718 hrabě Norbert Oktavián Kinský. Norbertův syn Štěpán Vilém získal dědičně knížecí titul. Dědic titulu i panství František Josef však zemřel brzy po svém otci. Jeho nezletilá dcera Marie Augustina se zasnoubila s hrabětem Filipem Kinským, který byl prasynovcem knížete Štěpána. Sňatek měl být posledním pokusem o sblížení příbuzenských rodových linií (knížecí a chlumecké), ale nevěsta zemřela dříve, než se stačil realizovat. Přesto se dědicem panství Rychmburk po své snoubence stal právě hrabě Filip Kinský (1742 – 1827). Filip nechal na rychmburském panství vystavět dva lovecké zámky – Čachnov a Karlštejn. Rychmburk držel do roku 1823, kdy jej společně s panstvím Chroustovice prodal knížeti Karlu Alexandru Thurn-Taxisovi.

Roku 1826 Thurn-Taxisové k panství další koupí přičlenili statek Košumberk. Rychmburk patřil již před svým spojením s panstvím Chroustovice a statkem Košumberk mezi největší panství kraje. V roce 1848 samotné rychmburské dominium čítalo 2 města, 2 městečka a 70 vesnic. Thurn-Taxisové sídlili v Řezně, odkud vykonávali správu všech svých statků. Vrchnostenská správa sídlila v Rychmburku a v Chroustovicích. Hlavním zdrojem příjmů velkostatku Rychmburk-Chroustovice-Košumberk byly příjmy z lesů. Roku 1945 jim byl velkostatek konfiskován na základě Benešových dekretů. Lesy velkostatku byly začleněny do svazku státních lesů.

(mv)

Ref.: *Velkostatek Rychmburk-Chroustovice-Košumberk*, inventář, Zámorsk 1962; František PALACKÝ, *Popis Království českého*, Praha 1848. August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého*, I. díl, Chrudimsko, Praha 1882.

Panství Žleby se historicky rozkládalo v Čáslavském kraji. Na počátku 14. století byli majiteli panství páni ze Žleb, z nichž posledním byl Hynek. Po jeho smrti vdova Anežka prodala hrad Žleby roku 1356 Karlu IV. Následně se hradu zmocnili vzbuřenci proti jeho synu Václavovi IV., kteří však byli poraženi, a panství připadlo roku 1384 královské komoře. Král Václav IV. dal Žleby do zástavy. Během následujících dvou století se na panství vystřídala řada majitelů, mimo jiné páni Žehušíci z Nestajova. Roku 1619 koupil panství Heřman Černín z Chudenic, který o ně ale brzy přišel kvůli konfiskacím po Bílé hoře, a rychlé střídání majitelů opět pokračovalo – páni z Magni, Rudolf Trčka z Lípy, hrabě Megau, páni z Kaisersteinu a hrabě Karel Jáchym Breda.

Roku 1736 panství zakoupil hrabě Josef Schönhofeld za 370 000 zl. Po něm zdědila panství jeho jediná dcera Marie Kateřina Schönhofeldová, která jej jako věno přinesla svému manželovi knížeti Johannu Adamovi Auerspergovi. V držení rodu Auerspergů zůstalo panství (a pozdější velkostatek) téměř dvě stě let – od roku 1764 do roku 1942. Z nejvýznamnějších osobností zmiňme Vincence Karla Auersperga, který nechal přestavět žlebský zámek do dnešní podoby, a jeho syna Františka Josefa Auersperga, který spravoval panství dlouhých 62 let.

K panství Žleby bylo od roku 1739 připojeno panství Tupadly a od roku 1835 statek Žáky a dvůr Vrdy. V roce 1848 žlebské a tupadelské dominium čítalo 1 městečko a 29 vesnic. Statku Žáky (a Kluky) náležely 4 vesnice.

Roku 1945 přešel velkostatek Žleby na základě Benešových dekretů do rukou státu.

(mv)

Ref.: Gustav HOFMANN, *Inventář archivu panství Žleby*, inventář, Žleby 1954; František PALACKÝ, *Popis Království českého*, Praha 1848.

VISCHEROVA MAPA PARDUBICKÉHO PANSTVÍ

*Pardubitz, Der kaiserlichen Herrschaft im Königreich Böhme samt dero zugehörigen und Nachbarschaften
Topographische delineation G. M. Vischers. 1688.*

Georg Matthäus Vischer (1628-1696), rakouský kartograf

1688

Měřítko: 1 : 45 000

Rozměry originálu: 115 x 139 cm

Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Mapová sbírka

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Pardubice, mapa č. 6 (faksimile)

Nekolorovaná rukopisná mapa zachycující pardubické dominium v 17. století z pera jednoho z nejvýznamnějších rakouských kartografů a topografů G. M. Vischera. Mapa kromě jednotlivých míst zachycuje především bohatou rybníční soustavu na pardubickém panství, zakládanou pány z Pernštejna na přelomu 15. a 16. století. Kromě 238 rybníků je zachycen také tok řeky Labe a kanálů napájejících rybníční soustavu (např. Opatovický kanál). Jednotlivé lokality jsou vyobrazeny svým půdorysem (město Pardubice) nebo perspektivní metodou (Bohdaneč, Sezemice). Terén je zachycen tzv. kopečkovou metodou. V mapě jsou zachyceny také významné aleje podél cest či lány polí (u Opatovic), jednotlivé obory a areál hřebčína v Kladrubech nad Labem. Mapa nese v tabulce po pravé straně listu soupis většiny rybníků v mapě zachycených (některé byly již v roce vzniku mapy vypuštěné). V dolní části mapy je zobrazena růžice světových stran, mapa obsahuje vedutu města Pardubice a hřebčína v Kladrubech.

Mapa je vedle tzv. rybníčních register z let 1494–1520 uložených ve Státním oblastním archivu v Zámrsku a v Národním archivu v Praze důležitým pramenem k poznání rybníčního hospodářství Pernštejnů ve východních Čechách. Mapa byla v minulosti uložena v Archivu Národního muzea v Praze, nyní je součástí Mapové sbírky Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Tzv. RYBNIČNÍ REGISTRA Z LET 1494–1496 (ZLOMEK)

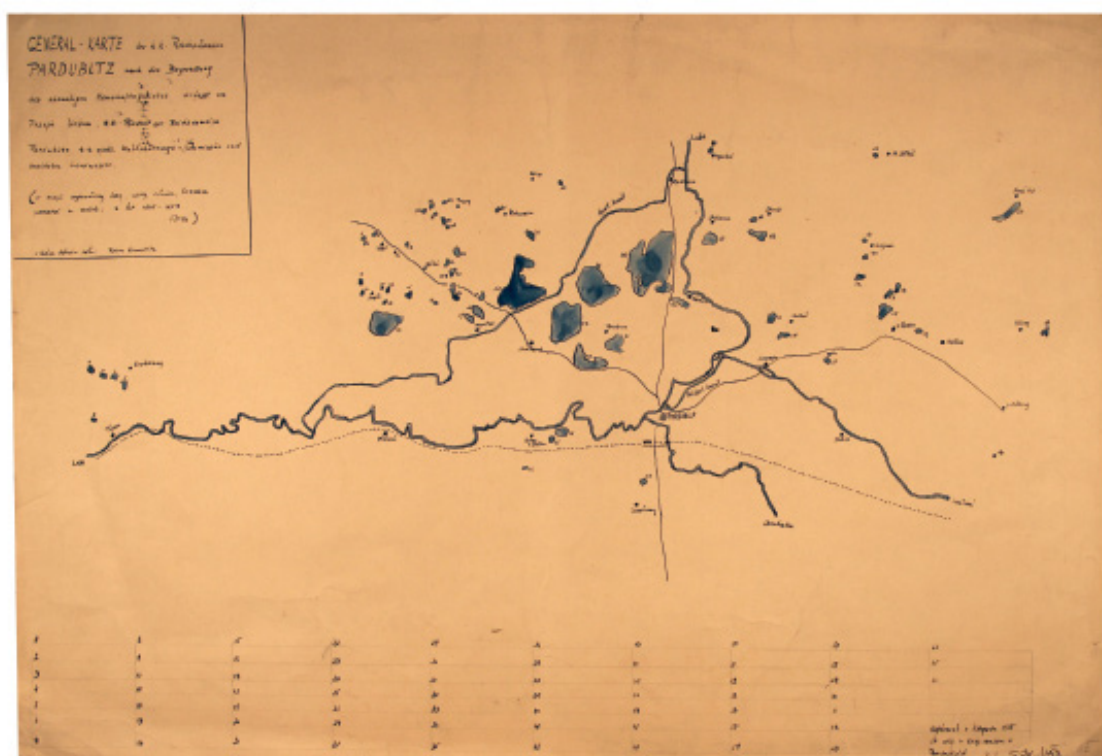
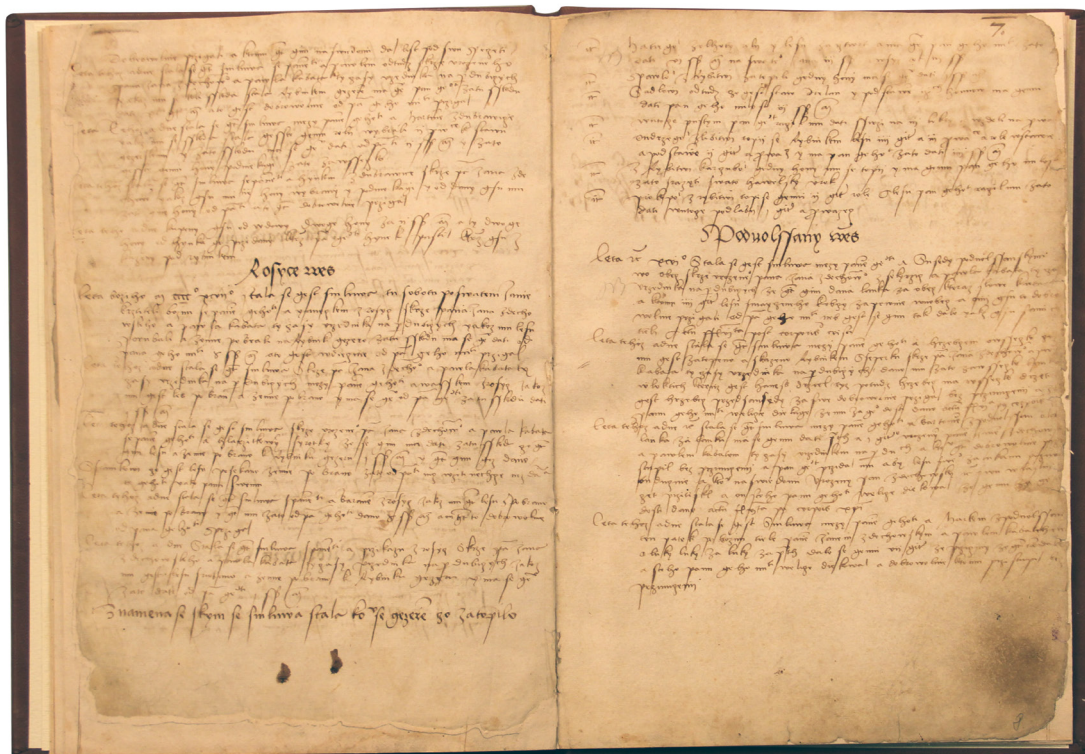
Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Pardubice, kniha č. 366

Zlomek knihy, která zachycuje pozemky, které hospodáři předali Pernštejnům ke zřízení rybníků na Pardubicku. Část knihy je uložena v Národním archivu.

REKONSTRUKCE PARDUBICKÉ RYBNIČNÍ PÁNVE K ROKU 1845

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Pardubice, mapa č. 2

Rekonstrukční mapa vytvořená archivářem Zdeňkem Bičíkem (1926–1990) podle mapy pardubického panství z roku 1845.

MAPA PANSTVÍ PARDUBICE, VSI CHVOJENEC, HORNÍ A DOLNÍ ŘEDICE

Ing. Antonín Felix Zástěra, přísežný zemský měřič

[1771–1777]

Měřítko: [cca 1 : 3 870]

Rozměry: 142 x 113,5 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Pardubice, mapa č. 438; sken VÚGTK

Rukopisná kolorovaná mapa, resp. její část, představuje pardubické domini-
um mapované v období tzv. raabizace (pozemková reforma, při níž byly děleny
panské pozemky mezi sedláky) zemským měřičem Ing. Antonínem Felixem Zás-
těrou (od roku 1750 přísežný zemský měřič, zemřel v roce 1777 v Pardubi-
cích). Mapa zobrazuje vsi Chvojenec, Horní a Dolní Ředice společně s okolím
a četnými rybníky, mnohé z nich byly postupem času vysušeny a proměněny
na zemědělskou půdu. Rozlišeny jsou druhy porostu, veškeré pozemky ohra-
ničeny a označeny značkami (minuskulní litera a číslice), které jsou natisknuty
razítky.

GENERÁLNÍ MAPA PANSTVÍ PARDUBICE

General-Karte der k[aiserlichen] k[öniglichen] Reichsdomaine Pardubitz nach der Begrenzung des ehemaligen Herrschaftsgebietes verfasst von Joseph Urban, k[aiserlicher]k[öniglicher] Förster der Reichsdomaine Pardubitz, k[aiserlicher] k[öniglicher] wirkel[icher] Waldschätzungs-Commissär, und beeideten Landmesser

Josef Urban, c. k. lesní panství Pardubice a lesní komisař; litografie J. Jelínek, Praha

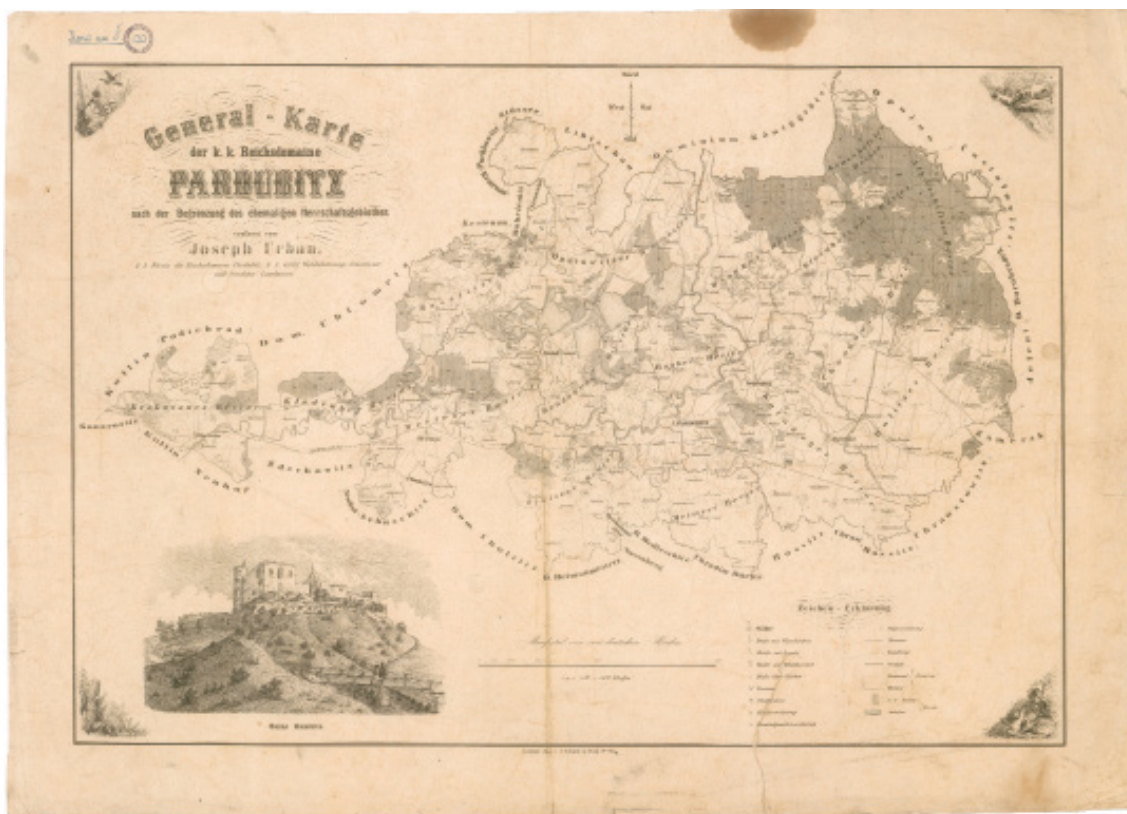
1845

Měřítko: 1 : 95 000

Rozměry: 75 x 54 cm

Státní oblastní archiv v Zámruku, Velkostatek Pardubice, mapa č. 2

Litografická ručně kolorovaná mapa zobrazuje panství Pardubice, vyznačeny jsou cesty, silnice, železnice, katastry měst a obcí. Lesy nesou římské číslování. Zobrazeny jsou také rybníky na panství. Mapa obsahuje místní jména, názvy revírů včetně hájoven a dalších zařízení. V rozích umístěna parerga s mysliveckými výjevy, v levém dolním rohu veduta zříceniny Kunětická hora (Ruine Kunětitz). Mapa nese grafické měřítko.

PŘEHLEDOVÁ MAPA ŠLIKOVSKÝCH VELKOSTATKŮ

Übersichtskarte der gräflich Schlik'schen Domainen

Vytiskl Litographische Anstalt Kabátník & Comp. Jičín

[1880–1900]

Měřítko: 1 : 23 040

Rozměry: 90,5 x 115,5 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Ústřední správa šlikovských velkostatků Jičíněves, mapa č. 4; sken
VÚGTK

Litograficky tištěná kolorovaná mapa podlepená plátnem a opatřená lištami zobrazuje přehledně fideikomisní, alodiální panství a statky hrabat Šliků před rokem 1900. Konkrétně jde o fideikomis Kopidlno, Staré Hrady, panství Veliš-Vokšice, Jičíněves, statky Bartošov, Bílsko, Drštěkryje a dvůr Vršec. Zobrazeny jsou jednotlivá sídla, lesy, komunikace, vodní plochy, v levé dolní části mapy legenda a číselné a grafické měřítko. Po straně mapy vyobrazena území ležící mimo mapovanou oblast, avšak náležející do domény Šliků.

MAPA HARRACHOVSKÉHO ALODIÁLNÍHO PANSTVÍ JILEMNICE, MAJORÁTU BRANNÁ A STATKU ŽDĚAR

Mapa der Hoch Reichs gröfflich harrachischen Herrschaft Starkenbach und Majorat Branna dann Gueth Zdiar

Jan Antonín Graupar

1757

Měřítko: [cca 1 : 12 000]

Rozměry: 199,5 x 355 cm

Státní oblastní archiv v Zámruku, Ústřední správa Harrachů, mapa č. 2; sken VÚGTK

Rukopisná kolorovaná mapa podlepená plátnem (podlepeno nově, mapa restaurována v roce 1968) zobrazuje přehledně panství Jilemnice, Branná (majorát) a statek Žďár. Mapa rozlišuje druhy porostu, velmi věrně zachycuje mýtiny, lesní porosty, arktické oblasti Krkonoš. Zakresleny jsou jednotlivé vsi i města, včetně rozložení nemovitostí - vše ze šikmého pohledu. Zobrazeny jsou přírodní útvary i detaily barokní krajiny (boží muka, zříceniny, kříže ve vsích apod.). Na mapě lze studovat někdejší budní hospodářství, včetně popisu dnes již zaniklých bud. V severovýchodní části mapy se nachází část území vrchlabského panství – enkláva Čertovy louky, kterou získali Harrachové v roce 1710 po ukončení hraničních sporů. Mapa je opatřena rozsáhlou legendou, která je zapsána v kartuších po levé i pravé straně. Legenda popisuje jednotlivé vrchnostenské dvory, boudy, sklárny, hutě, hamry, pivovary, popsány jsou rybníky, vodní toky, potoky, louky, lesy, ale i hraniční kameny, významná skaliska a solitérní kameny v terénu. Frakturními majuskulními literami jsou značena místa náležející k panství Jilemnice, majuskulními humanistickými literami místa náležející k panství Branná. Pozemky jsou odlišeny barevně dle druhu a majetnického vztahu. Celá mapa je umístěna v kartušovém rámu s vyznačenými souřadnicemi. V horní části mapy je kaligraficky vyvedený titul mapy s iniciálami, uprostřed alianční erb Harrachů a Dietrichsteinů – Ernest Quido Harrach (1723–1783) v roce 1754 uzavřel sňatek s Marií Josephou z Dietrichsteinu-Proskau (1736–1799). V dolní části mapy a po stranách jsou umístěny veduty měst a významných vsí i mimo panství nebo za zemskou hranicí (Teplice /Cieplice/, Jelení Hora, Sobieszów, Chojník, Kněžice, Nové Zámky, Hostinné, Studenec, Cistá, Nová Paka, Valdice, Jičín, Vysoké nad Jizerou). Mapa je vyzdobena bohatou parergovou výzdobou. V levé horní části je znázorněno plavení dřeva z hraniční části Krkonoš společně s loveckými výjevy. Dále jsou vyobrazeny přírodní útvary jako Sněžné jámy a místa za zemskou hranicí. V pravé horní části mapy zakreslena schematicky hora Sněžka. V levé části mapy zachyceno důlní hospodářství - před šachtou kontroluje „Schichtmeister“ Christophus Jäkl vytěženou rudu v „Ernest Thal“. V dolní části mapy grafické měřítko na kamenném soklu, dále pomůcky kartografa-měřiče. V pravém dolním rohu výjev z textilní manufaktury, výše v malém parergu skupina vojska, uprostřed pravé strany mapy parerga znázorňující výrobu skla ve skelné huti, kterých bylo na Jilemnicku několik. Vlevo od hutí vyobrazen snad Kněžický vrch i s kaplí sv. Anny. V pravé horní polovině mapy parergon s motivem pastvy dobytka v oblasti nad Bedřichovem. V témže místě růžice světových stran, velmi zdobná. Mapa je důležitá pro poznání hospodaření hrabat Harrachů na panství Jilemnice a Branná v druhé půli 18. století. Díky toponymům, které mapa obsahuje, lze studovat pomístní jména oblasti západních Krkonoš. Mapa je zpřístupněna moderní monografií.

Ref.: Aleš VALENTA, *Grauparova mapa velkostatku Jilemnice*, Vrchlabí 2016.

MAPA PANSTVÍ ŽLEBY, TUPADLY A ŽÁKY

Übersichtskarte der Domaine Žleb, Tupadl, Žak

Holešovský

1868

Měřítko: 1 : 11 853

Rozměry: 130 x 102 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Žleby; sken VÚGTK

Rukopisná kolorovaná mapa opatřená lištami zobrazuje přehledně panství Žleby, Tupadly a Žáky - auersperské domény. Mapa zobrazuje jednotlivá místa, vyobrazen je urbanismus jednotlivých sídel, komunikace, železnice, vodní toky a plochy. Mapa obsahuje pomístní jména a grafické měřítko.

PŘEHLEDOVÁ MAPA VELKOSTATKU ŽLEBY

Přehlední mapa velkostatku Žleby / Übersichts-Karte der Domaine Žleb

Ing. J. Sommer, litografie Antonín Vitek, Praha

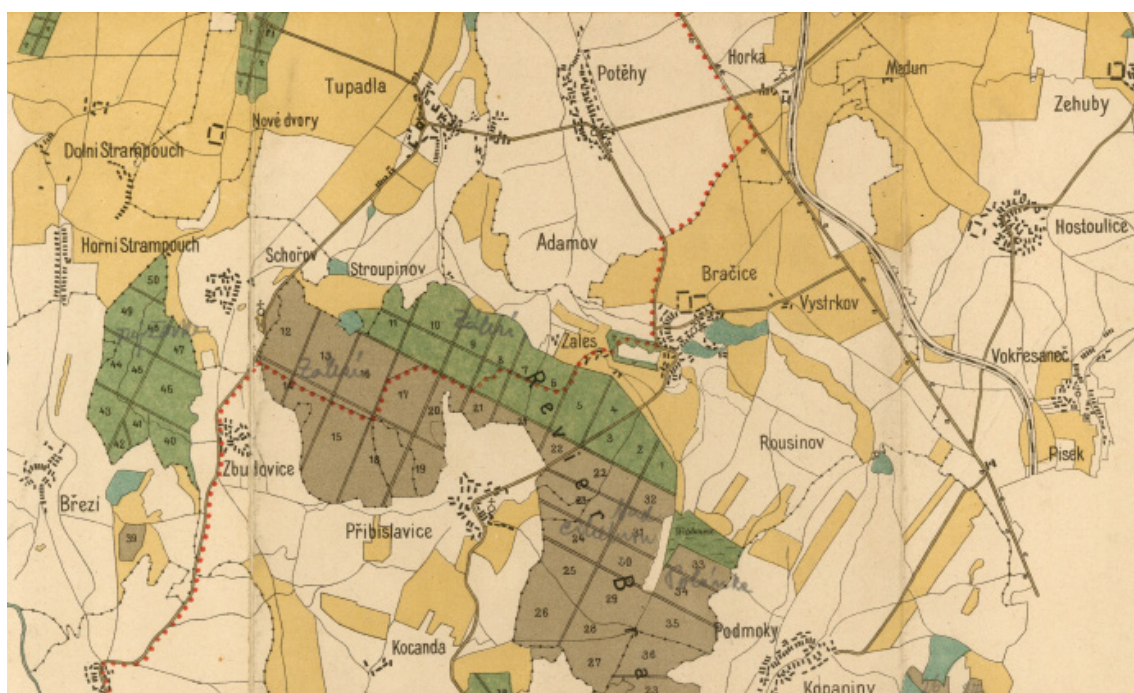
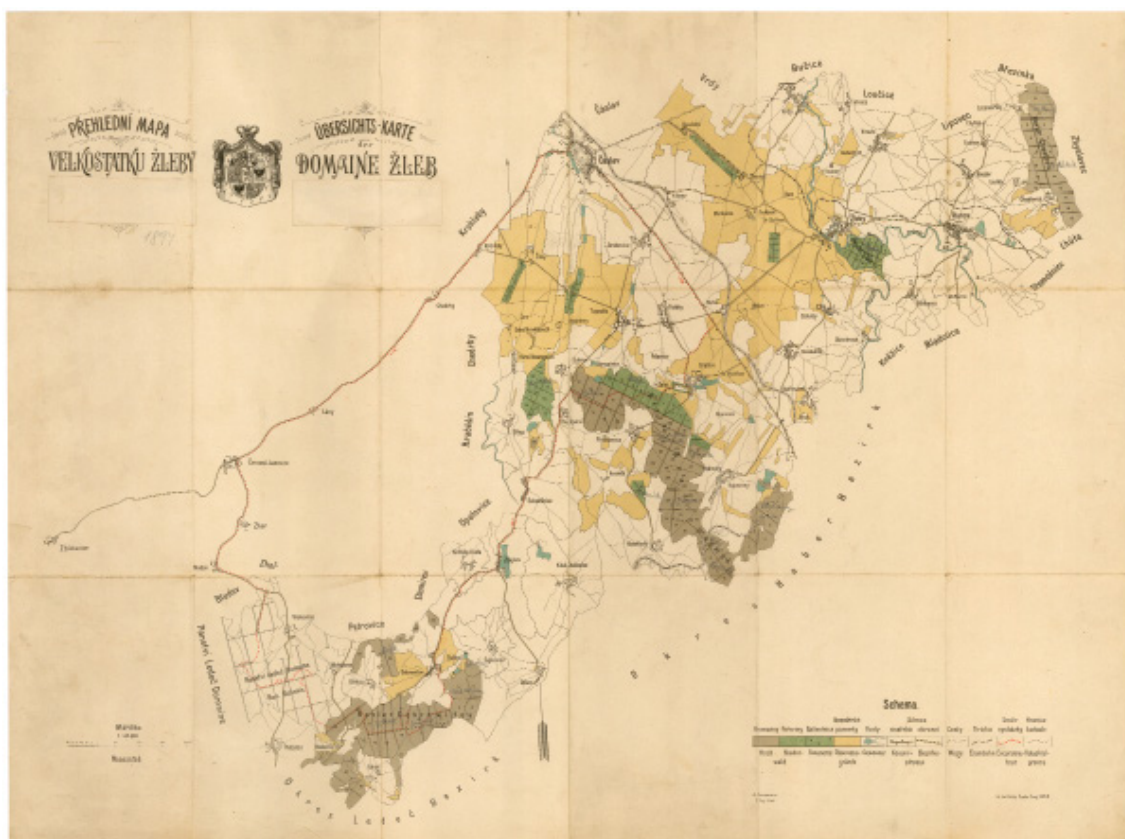
1897

Měřítko: 1 : 37 500

Rozměry: 84 x 62,5 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Žleby

Litografická kolorovaná mapa zobrazuje přehledně rozsah dominia Žleby. Zobrazena jsou jednotlivá místa, komunikace, lesní porosty. Mapa nese legendu a grafické měřítko. V horní části mapy mezi českým a německým titulem je parergon v podobě korunovaného erbu knížat Auerspergů, majitelů panství.

MAPA PANSTVÍ KOST

Mappa über die königl. Bunzlauer Creiß liegende Herrschaft Kost (...)

Ignatius Hötzel, přísežný zemský měřič

[1750–1753]

Měřítko: [cca 1 : 7 700]

Rozměry: 223 x 207 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Kost; sken VÚGTK

Rukopisná kolorovaná mapa podlepená plátnem zobrazuje přehledně panství Kost. Zobrazeny jsou jednotlivé pozemky, rozlišeny druhy porostu. Pozemky jsou značeny literami, které odkazují na jména vsí v horní části mapy. Římskými číslicemi jsou značeny pozemky vrchnostenských dvorů, farní a kostelní pozemky. Vlevo nahoře titul mapy ve zdobné kartuši s uvedenými jmény zobrazených vsí a městeček, psáno kresleným minuskulním písmem. Vpravo nahoře v okrouhlé kartuši se dvěma dvouocasými korunovanými lvy ve skoku legenda k pozemkům kostelním, farním a vrchnostenských dvorů. Vrchnostenské pozemky značeny korunkou, na pravé i levé straně mapy uvedena toponyma. Vyobrazeny jsou již dnes neexistující rybníky, jejichž názvy na mapě často schází. V dolní části mapy parergon s grafickým měřítkem. V kartuši dva muži, vlevo snad vrchnostenský úředník a vpravo zemský měřič svírající v ruce kružidlo. Oba kráčejí ke schematicky vyobrazenému hradu Kost. Mapa dle historika Josefa Pekaře visela ve vrchnostenské kanceláři na hradě Kost.

Ref.: Josef PEKAŘ, *Knihy o Kostí*, Praha 1895, 1935 (jako příloha faksimile mapy).

PŘEHLEDOVÉ
MAPY

MAPA PANSTVÍ KOST

Herrschaft Kost

[1850–1890]

Měřítko: 1 : 29 000

Rozměry: 61 x 57 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Kost

Rukopisná kolorovaná mapa zobrazuje přehledně rozsah panství Kost. Zobrazeny jsou hranice jednotlivých katastrů obcí, červeně jsou vyznačeny dominiální pozemky včetně hranice někdejšího panství a okresu Sobotka. Mapa nese grafické měřítko a v levém horním rohu kolek s razítkem.

MAPA LESŮ RYCHMBURSKÉHO PANSTVÍ

Plan der Herrschaft Richenburger Waldungen

Johann von Payern, přísežný zemský měřič

[1780–1800]

Měřítko: [cca 1 : 3 951]

Rozměry: 223 x 243 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Rychmburk (Předhradí) – Chroustovice – Košumberk, mapa č. 1780; sken VÚGTK

Rukopisná kolorovaná mapa podlepená plátnem zobrazuje lesní revíry panství Rychmburk (Humperka, Čachnov, Karlštejn, Bukovina a Pustá Rybná). V horní části mapy nadpis, v levé růžici světových stran. Na mapě zachycen lovecký zámek Karlštejn, který nechal vystavět Filip Kinský (stavba započala v roce 1776) a kolem vybudoval zámeckou oboru. V mapě zachyceny také výrazné přírodní útvary v krajině (aleje, skaliska). V levém dolním rohu mapa doplněna umělecky cenným parergonem v podobě lesního zátiší a cestou vedoucí k zámku Karlštejn, pod listnatým stromem a skálou vyobrazen patrně hrabě Filip Kinský (1742–1827) se zbraní a třemi loveckými psy. Nad nimi korunovaný erb Kinských. Na stylizovaném listě papíru zavěšeném na skalisku seznam revírů s jejich rozlohou a pod ním skolený jelen. Mapa nese pomístní jména a grafické měřítko.

HRABĚ FILIP KINSKÝ Z VCHYNIC A TETOVA (1742–1827)

S[eine]r Excellenz Graf Philipp Kinsky v[on] Chinitz und Tettau. S[einer] K[aiserlicher] K[öniglicher] A[postolischer] Maj[estät] geheimer Rath und wirkl[icher] Kämmerer. In tiefster Ehrfurcht gewidmet v[on] S[eine]r Excellenz unterthänigstem Diener Joseph Müller aus Langenau

Joseph Müller, autor a rytec mědirytu

1813

Státní oblastní archiv v Litoměřicích – pobočka Děčín, RA Kinských a Preysingů Sloup, Pamětní kniha panství Rychmburk (1700–1815), reprodukce

Portrét hraběte Filipa Kinského (1742–1827), generála rakouské armády, jenž v roce 1763 získal dědictvím po své umírající snoubence Marii Augustině Kinské (1750–1763), své vzdálené příbuzné, panství Rychmburk. Již před nabytím tohoto dominia byl majitelem rakouských statků Matzen a Angern a v Čechách poloviny panství Chroustovice (druhou polovinu odkoupil od svého bratra v roce 1779). Později zdědil na Šumavě statky Prášily a Dobrá Voda, které výhodně prodal, a stejně tak získal panství Sloup, to si však ponechal jako jediné české panství až do své smrti – panství Rychmburk a Chroustovice totiž v roce 1823 odprodal knížeti Karlu Alexandru Thurn-Taxisovi. Mezi poddanými byl Filip oblíbený pán, který přebudoval hrad Rychmburk na sídlo správy a vtiskl mu tak dnešní podobu. Na panství vybudoval dva lovecké zámky Karlštejn a Čachnov. Filip Kinský je také znám svým kladným přístupem k nekatolíkům na svých panstvích, kterým dokonce po vydání Tolerančního patentu v roce 1781 povolal a na své náklady nechal dopravit z Uher pastora Františka Kováče a učitele, také pozdějšího pastora, Michaela Vincence. Zemřel jako bezdětný a své zbylé majetky testamentárně rozdělil mezi své synovce.

Jeho fiktivní portrét nacházíme na parergonu mapy rychmburských lesů od přísežného zemského měřiče Johanna von Payern.

Gemahlt und Radirt von Joseph Müller 1813.

Sr. Excellenz Graf Philipp Kinsky
 v. Chinitz und Tettau,

S. K. K. t. Maj. geheimer Rath, und wirkl. Kämmerer.

In tiefster Ehrfurcht gewidmet v. Sr. Excellenz unterthänigstem Diener Joseph Müller aus Langenau.

PŘEHLEDOVÁ MAPA VELKOSTATKU NASAVRKY

Přehlední mapa Velkostatku Nasavrky

[1910–1921]

Měřítko: cca 1 : 25 000

Rozměry: 109 x 107 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Nasavrky, mapa č. 177

Tištěná ručně kolorovaná mapa, opatřená u horní a dolní strany lištami, zobrazuje přehledně velkostatek Nasavrky ve 20. a 30. letech 20. století.

Vyobrazena jsou jednotlivá sídla, komunikace a především lesní porosty. Mapa posloužila k vyznačení oblastí mniškového žíru v letech 1921–1923 a sněhového polomu a vývrátů v roce 1930. Mapa nese měřítko.

MAPA PANSTVÍ POTŠTEJN

Mappa über das in königgrätzer Crays gelegene Anno 1772 geometrice ausgemessene Guth Pottenstein unter der Besetzung des hochgräflichen Hauses Herren Herren Johann Antondes Cays. Röm. Reichs Grafen von Harbuval und CHAMARÉ Herren auf Neuschloß

Franz Xaver Thiel, zemský komorní měřič

1772

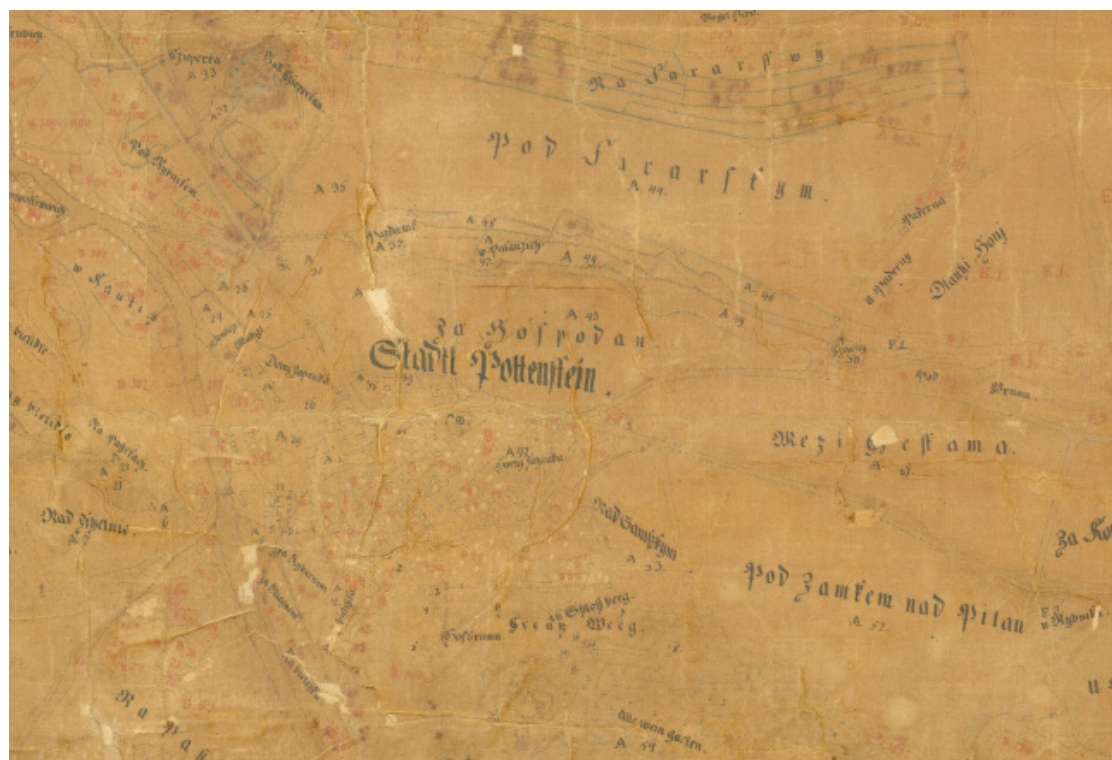
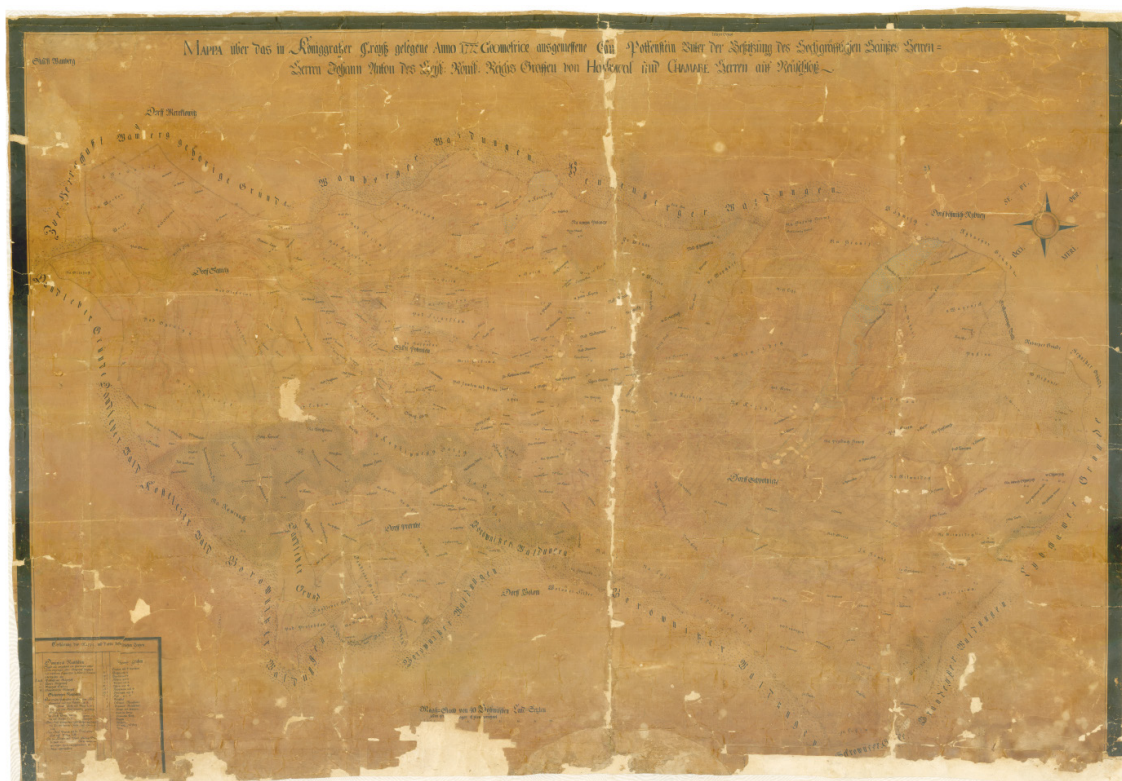
Měřítko: [cca 1 : 5 313]

Rozměry: 196,5 x 136 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Potštejn; sken VÚGTK

Rukopisná kolorovaná mapa zobrazuje potštejnské dominium, podrobně jsou zmapována jednotlivá místa a vsi. Zakreslen je i půdorys hradu Potštejn, jednotlivé nemovitosti. Rozlišeny jsou druhy porostu, mapa obsahuje podrobný výčet pomístních jmen. Zobrazeny jsou hraniční body (stromy, kameny). Pozemky jsou číslovány, mapu doprovází knižní soupis pozemků, který se v nedávné době podařilo nalézt mezi dalším archivním materiálem a správně identifikovat. Je uložen ve fondu společně s mapou. V dolní části mapy legenda k zobrazeným symbolům. Mapa nese grafické měřítko. Existovala ve dvou vyhotoveních (určitě ještě v 50. letech 20. století). Tato mapa sloužila spíše ke správním účelům, ta druhá byla zdobnější, více kolorována a její originál je nezvěstný. Dochovaly se pouze její fotografie, na jejich základě byla vyhotovena reprodukce v původní velikosti. Analogicky lze obě mapy srovnávat s mapou dominia Nové Hradky od téhož autora z roku 1775.

Ref.: Jaroslav HELFERT, *Mapa statku potštejnského z r. 1772. K vývoji potštejnského půdorysu*, in: Kartografický přehled, svazek VI., Praha 1951–1952, s. 72–77; František ROUBÍK, *Soupis map českých zemí 2*, Praha 1955, s. 137–138, č. 908.

MAPA PANSTVÍ POTŠTEJN

Mappa über das in Königgratzer Creyß gelegene Anno 1772 Geometrice ausgemessene Guth Pottenstein, unter der Besetzung des hochgräflichen Hauses Herrn Herrn Johann Anton des Heil[igen]. Röm[ischen] Reichs Graffen von HARBUVAL und Chamare, zugleich auch Herr auf Neuschloß in Chrudimer Creys

Franz Xaver Thiel, zemský komorní měřič

1772

Měřítko: [cca 1 : 5 313]

Rozměry originálu: 189,5 x 135,5 cm

Originál mapy nezvěstný, faksimile uložena ve Státním oblastním archivu v Zámrsku a ve Státním okresním archivu Rychnov nad Kněžnou

Faksimile dnes nezvěstného originálu rukopisné kolorované mapy zachycující potštejnské dominium. Podrobně jsou zmapována jednotlivá místa a vsi. Mapa zobrazuje i půdorys hradu Potštejn a jednotlivé nemovitosti. Rozlišeny jsou druhy porostu, mapa obsahuje podrobný výčet pomístních jmen. Zobrazeny jsou hraniční body (stromy, kameny). Pozemky jsou číslovány, mapu doprovází knižní soupis pozemků, který se v nedávné době podařilo nalézt mezi dalším archivním materiálem a správně identifikovat. Ten je uložen ve fondu společně s mapou. V dolní části legenda k zobrazeným symbolům. Mapa nese grafické měřítko. Mapa existovala ve dvou vyhotoveních (určitě ještě v 50. letech 20. století). Analogicky lze obě mapy srovnávat s mapou dominia Nové Hradky od téhož autora z roku 1775.

Ref.: Jaroslav HELFERT, *Mapa statku potštejnského z r. 1772. K vývoji potštejnského půdorysu*, in: Kartografický přehled, svazek VI., Praha 1951–1952, s. 72–77; František ROUBÍK, *Soupis map českých zemí* 2, Praha 1955, s. 137–138, č. 908.

✧ **REJSTŘÍK VYPLACENÝCH NÁDENÍKŮ INŽENÝRA FRANZE XAVERA THIELA V ROCE 1772** ✧

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Potštejn

Rejstřík platů vyplacených nádeníkům, kteří byli k dispozici Franzi Xaveru Thielovi při vyměřování v roce 1772. Plat za přinášení „instrumentů“ a vyměřování „šňůrou“. Informace o vyhotovení nové „tabule“ pro inženýra.

✧ **SOUPIS RUSTIKÁLU A DOMINIKÁLU ZACHYCENÉHO NA MAPĚ POTŠTEJNSKÉHO PANSTVÍ Z ROKU 1772 Z PERA MĚŘIČE FRANZE XAVERA THIELA** ✧

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Potštejn

*Consignation deren dominical Gründen, nach Befund der in Anno 1772 geschebenen
Außmessung des hochgrafflichen chamareischen Guths Pottenstein*

MAPA PANSTVÍ NOVÉ HRADY

Mappa der in Königreich Böhme Chrudimer Creißes situirten in Anno 1775 geometrice ausgemessen Herrschafft Neuschloß, unter der Regierung des Herrn Johann Anton Grafen von Harbuval und Chamaree, zugleich Herrn des Gutts Pottenstein in Königgrätzer Creiße

Franz Xaver Thiel, komorní měřič

1772

Měřítko: [cca 1 : 5 313]

Rozměry: 220 x 135 cm

Státní oblastní archiv v Zámruku, Velkostatek Nové Hradce

Rukopisná kolorovaná mapa na plátně, umístěná v dřevěném rámu zobrazuje novohradské dominium. Velmi podrobně jsou zmapována jednotlivá místa, vsi a jejich urbanismus. Rozlišeny jsou druhy porostu, mapa obsahuje podrobný výčet pomístních jmen. Legenda v dolní části mapy odlišuje barevně pozemky dominikální, rustikální, hospodářských dvorů v Pustíně, Leštině, Přílucce, Záboří a Nových Hradech. Dále uvádí jednotlivé lesní revíry, dominikální vsi a kostelní pozemky. Zobrazeny jsou hraniční body (stromy, kameny). Jednotlivé pozemky jsou číslovány, z toho důvodu lze předpokládat existenci knižní legendy k mapě, která se ovšem nedochovala stejně jako v případě mapy potštejského panství od téhož autora. V horní části mapy parergon v podobě erbu hrabat Harbuval a Chamaree. Analogicky lze mapu srovnávat s mapami dominia Potštejn stejného autora z roku 1772.

Mapa až do roku 1997 visela v zámku v Nových Hradech, tehdy byla Státním oblastním archivem v Zámruku zakoupena od majitelů zámku, bratrů Čerychových.

Ref.: Luděk ŠTĚPÁN, *Lidové stavitelství ve stavebních plánech a mapách východočeských archivů. II. Sídla, domy a zemědělské stavby*, Zámruk 1995; Jaroslav HELFERT, *Mapa statku potštejského z r. 1772. K vývoji potštejského půdorysu*, in: Kartografický přehled, svazek VI., Praha 1951–1952, s. 72–77.

MAPA PANSTVÍ (CHOUSTNÍKOVO)

HRADIŠTĚ – KUKS

Haupt Mappa der [?] Excellenz Graff Frantz Anton [Spork] Hospital Herrschaft Gradlitz der so wohl Obrigkeit [...] Dominie - Gradlitz

[1712–1738]

Měřítko: [cca 1 : 6 000]

Rozměry: 177 x 210 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Choustníkovo Hradiště – Kuks; sken VÚGTK

Rukopisná kolorovaná mapa podlepená plátnem a opatřená lištami zobrazuje přehledně panství Choustníkovo Hradiště - Kuks. Rozlišeny jsou druhy porostu, zobrazeny jednotlivé polnosti, vsi, vodní toky, rybníky. Mapa zobrazuje i jednotlivé nemovitosti ve vsích a jejich urbanismus. Mapa nese rozsáhlou legendu, která je umístěna ve zdobné rokokové kartuši, růžici světových stran, grafické měřítko a jako parergon v pravém dolním rohu alianční korunovaný erb hrabat Sweerts-Šporků.

MAPA PANSTVÍ OPOČNO

Mappa über die Hochreichs Grafflichen Excellenz Colloredischen Maiorat Herrschaft Oppotschno

F. V. Michálek, geometr

1749

Měřítko: [cca 1 : 16 220]

Rozměry: 203 x 266 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Opočno, mapa č. 1; sken VÚGTK

Rukopisná kolorovaná mapa podlepená plátnem zobrazuje velmi podrobně panství Opočno - jednotlivé pozemky, vsi a městečka. V intravilánu vsí zobrazeny nemovitosti, které jsou kolorovány růžově. Oddělení lesa jsou značena arabskými číslicemi, stejně tak i vsi a městečka. Podrobný popis zobrazovaných míst je uveden v přehledných tabulkách v pravé horní části mapy. Mapa nese rozsáhlou legendu, ve které jsou popsány jednotlivé vsi i s rozlohou a městečka s kostely a jejich patrocinií, dále výčet vrchnostenských dvorů a výčet rozlohy jejich pozemků (strych a věrtel), přehled jednotlivých bažantnic, lesů a rybníků. V mapě jsou vyznačeny a znázorněny některé významné stavby: zámek v Novém Městě nad Metují, kostel sv. Václava „nad Šonovem“, dnes ve vsi Václavice (součást vsi Provodov-Šonov). V horní části mapy majuskulní název mapy na rozvinuté stuze, která je nesena vlevo andělem s Božím okem (alegorie rozumu), vpravo alegorií spravedlnosti, uprostřed stuhy korunovaný erb Colloredů nesen dvěma korunovanými lvy, erb obtočen Řádem zlatého rouna. V dolní části mapy růžice světových stran a při dolním okraji parergon v podobě veduty městečka Opočna, nad ním ve stuze nápis: „PROSPECT VON OPPO-TSCHNA“. Mapa nese grafické měřítko.

Ref.: Martina TŮMOVÁ, *Mapy colloredo-mansfeldského panství Opočno z let 1749–1880*, in: Historická geografie 41/1, s. 23–45.

MAPA PANSTVÍ OPOČNO

Mappa über die hochgrafflichen Excellenz Herrn Grafen von Colloredo zugehörigen Majorat Herrschaft Oppotschno

F. V. Michálek, geometr (autor), Ing. J. Millius (zpracovatel)

[1800]

Měřítko: [cca 1 : 48 000]

Rozměry: 62 x 85 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Opočno, mapa č. 2

Rukopisná kolorovaná mapa podlepená plátnem zobrazuje velmi podrobně majorát hrabat Colloredů - panství Opočno. Jde o zmenšeninu přehledové mapy panství od F. V. Michálka. Zobrazena a popsána jsou jednotlivá městečka a vsi. Mapa rozlišuje druhy porostů (lesy, pole, rybníky, resp. vodní plochy). Zobrazeny jsou i některé významné stavby (zámek v Novém Městě nad Metují nebo kostel sv. Václava „nad Šonovem“, dnes ve vsi Václavice – součást obce Provodov – Šonov). Mapa nese rozsáhlou legendu, ve které jsou popsány jednotlivé vsi, městečka s kostely, jejich patronií a rozloha vsí. Dále je zde uveden výčet vrchnostenských dvorů a rozloha jejich pozemků, přehled bažantnic i s uvedením rozlohy. V horní části mapového listu název v kartuši s rostlinnými motivy a maskaronem. Pod titulem korunovaný erb hrabat Colloredů, který je otočen Řádem zlatého rouna, jako štítonoši dva korunovaní lvi. Vlevo dole se nachází růžice světových stran. V dolní části mapy vlevo parergon v podobě lesního zátiší, vpravo na kamenné desce měřítko, tamtéž uvedeno, že jde o zmenšeninu mapy F. V. Michálka od Ing. J. Milliuse. Uprostřed dole parergon v podobě veduty městečka Opočno, která leží v kartuši, a na stuze nápis: „PROSPECT VON DER STADT OPPOTSCHNO“.

Ref.: Martina TŮMOVÁ, *Mapy colloredo-mansfeldského panství Opočno z let 1749–1880*, in: Historická geografie 41/1, s. 23–45.

MAPA PANSTVÍ NÁCHOD SE STATKEM CHVALKOVICE

*General Charte von der Herzoglichen Curlaendischen und Sanschen
Herrschaft Nachod mit dem incorporierten Guthe Chwalkowitz*

Franz Bigner, polní měřič

[1798–1800]

Měřítko: [cca 1 : 21 309]

Rozměry: 152 x 127 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Náchod; sken VÚGTK

Rukopisná kolorovaná mapa původně podlepená plátnem zobrazuje souhrnně panství Náchod, jehož majiteli byli vévodové Kuronští a Zaháňští. Mapa zobrazuje jednotlivé vsi a města náchodského panství včetně jejich intravilánu a urbanistické struktury. V mapě jsou vyznačeny zámecké budovy v Náchodě, budovy vrchnostenských dvorů, kostely, synagogy, mlýny, bělidla, cihelny, hájovny. Dále jsou rozlišeny druhy komunikací (cesty a silnice), jednotlivé lesní revíry. Na hranici s Kladskem celnice. Mapa rozlišuje druhy porostu, nese jména rybníků či lesních revírů. Název mapy v kartuši v horní části mapy, uprostřed parergon v podobě erbu vévodů Kuronských a Zaháňských. Mapa nese rozsáhlou legendu, růžici světových stran, přičemž zobrazení mapy je odchýleno o 17° západně od severního zobrazení. Po okrajích mapy stupnice udávající zeměpisné souřadnice. Panství sousedilo s 12 okolními panstvími a hrabstvím Kladsko. Dataci mapa neobsahuje, přičemž vznikla po roce 1798, kdy byl připojen statek Chvalkovice. V dolní části mapy grafické měřítko s údaji o rozloze panství (německé míle a sáhy) a parergon v podobě dvou postav se srpy a psem.

MAPA PANSTVÍ NÁCHOD

Charte von der Herrschaft Nachod in Königgrätzer Kreis Königreich Böhmen

Franz Bigner

[1810–1830]

Měřítko: [cca 1 : 42 144]

Rozměry: 64 x 59 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Náchod

Rukopisná kolorovaná mapa podlepená plátnem zobrazuje souhrnně panství Náchod, jehož majiteli byli vévodové Kuronští a Zaháňští. Mapa zobrazuje jednotlivé vsi a města náchodského panství včetně jejich intravilánu a urbanistické struktury. Dále jsou rozlišeny druhy komunikací (cesty a silnice), jednotlivé lesní revíry a druhy porostu. Pozemky, rybníky a lesy jsou číslovány. Název mapy se nachází v kartuši v horní části mapy, uprostřed parergon v podobě erbu vévodů Kuronských a Zaháňských. Na pravé straně mapy rukopisné poznámky o dataci hraničních kamenů na zemské hranici s Kladskem z let 1616, 1710, 1728 a 1810 a o astronomických souřadnicích místa Dobrošov z roku 1847. Mapa nese růžici světových stran, přičemž zobrazení mapy je odchýleno o 17° západně od severního zobrazení. V dolní části mapy grafické měřítko s údaji o rozloze panství (německé míle a sáhy) a parergon v podobě bohyně plodnosti a úrody Ceres se snopy obilí a srpem, v pozadí veduta zámeckého vrchu v Náchodě.

MAPA SVĚŘENECKÉHO VELKOSTATKU CHLUMEC NAD CIDLINOU

Přehledná mapa svěřenského velkostatku Chlumeck n. C.

Josef Žatecký, lesní účetní

[1890–1900]

Měřítko: 1 : 34 560

Rozměry: 82 x 70 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Chlumeck nad Cidlinou, mapa č. 1

Rukopisná kolorovaná mapa zobrazuje přehledně velkostatek Chlumeck nad Cidlinou, rozlišeny jsou druhy porostu, zobrazeny lesy, polnosti, intravilány vsí. Mapa nese pomístní jména, vyobrazuje někdejší chlumeckou rybniční pánev, tužkou jsou v mapě dokresleny některé rybníky s poznámkami PhDr. Vratislava Šmelhause, CSc., (historika, který se zabýval rybničním hospodářstvím na Bydžovsku) včetně přípisu tužkou v dolní části mapy. Jednotlivé vodní plochy jsou číslovány a jejich jména jsou uvedena v levém horním rohu mapy. Mapa nese legendu, měřítko a výkaz velikostí zobrazovaných ploch.

SILNIČNÍ MAPA ZÁMECKÉHO PANSTVÍ LITOMYŠL

Strassen Skizze der Herrschaft Leutomischl

Wenzel Nowak, lesní inženýr

1838

Měřítko: [cca 1 : 100 300]

Rozměry: 75,5 x 53,5 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Litomyšl, mapa č. 2

Rukopisná kolorovaná mapa podlepená plátnem zobrazuje přehledně zámecké panství Litomyšl a na něm stávající, budované a projektované silnice k roku 1838. Mapa zobrazuje intravilány obcí, vodní toky a lesy. Vyznačeny jsou kostely ve vsích a hájovny. V pravé horní části mapy se nachází přehled silnic, jejich rozloha a množství použitého materiálu. Mapa neobsahuje měřítko.

Viz také mapa uložená v Regionálním muzeu v Litomyšli, inv. č. 23B-17.

PŘEHLEDOVÁ A HONEBNÍ MAPA VELKOSTATKU SADOVÁ

Přehledná a honební mapa Velkostatku Sadová dle stavu koncem roku 1900/1906

A. Trdlíka, lesní inženýr

1900

Měřítko: 1 : 28 800

Rozměry: 57,5 x 62 cm

Státní oblastní archiv v Zámruku, Ústřední správa Harrachů, mapa č. 467

Rukopisná kolorovaná mapa opatřená lištami zobrazuje přehledně velkostatky Sadová, především lesy a honitby statku. Mapa rozlišuje druhy porostu, zobrazuje jednotlivá místa včetně urbanismu a intravilánů vsí. Mapa nese legendu, pomístní jména a měřítko. V dolní části mapy razítko: „Osvícenosti hraběte Harracha geometrická kancelář v Přímu“.

MAPA POLESÍ PUSTÁ PROSEČ

Grundt Riß deren herrschaftlichen slatinaner Waldungen bey Tschekowitz

Fleischmann, vrchní lesní, a W. Schneider

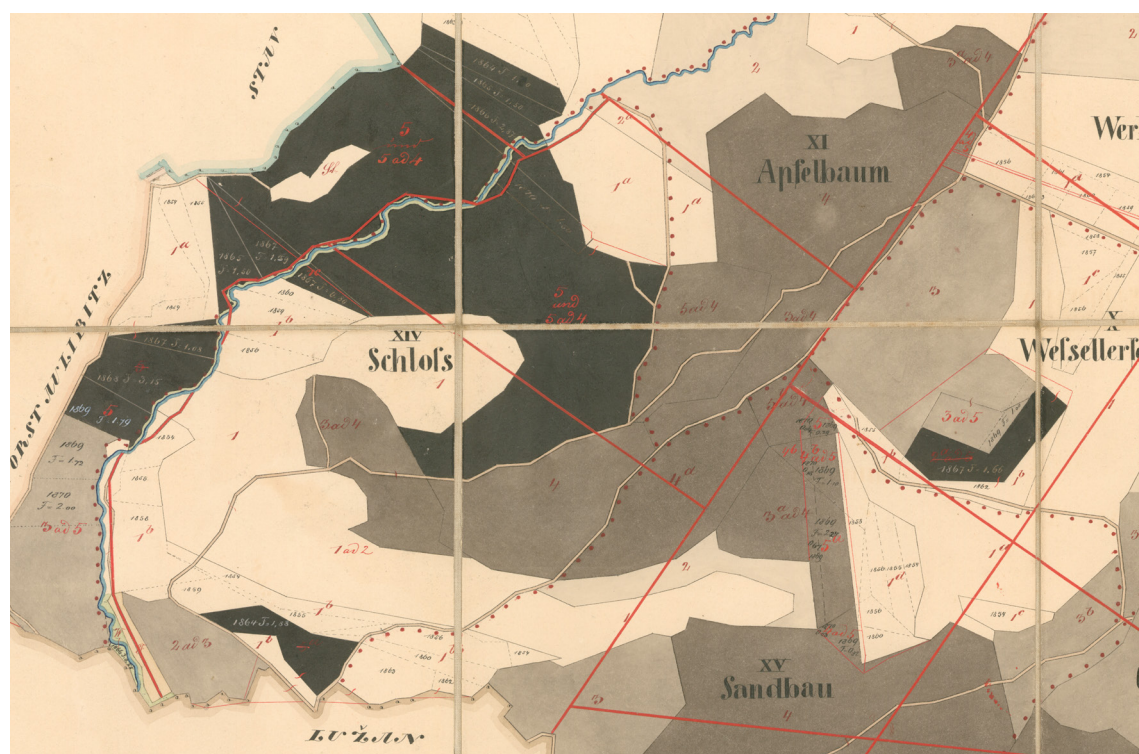
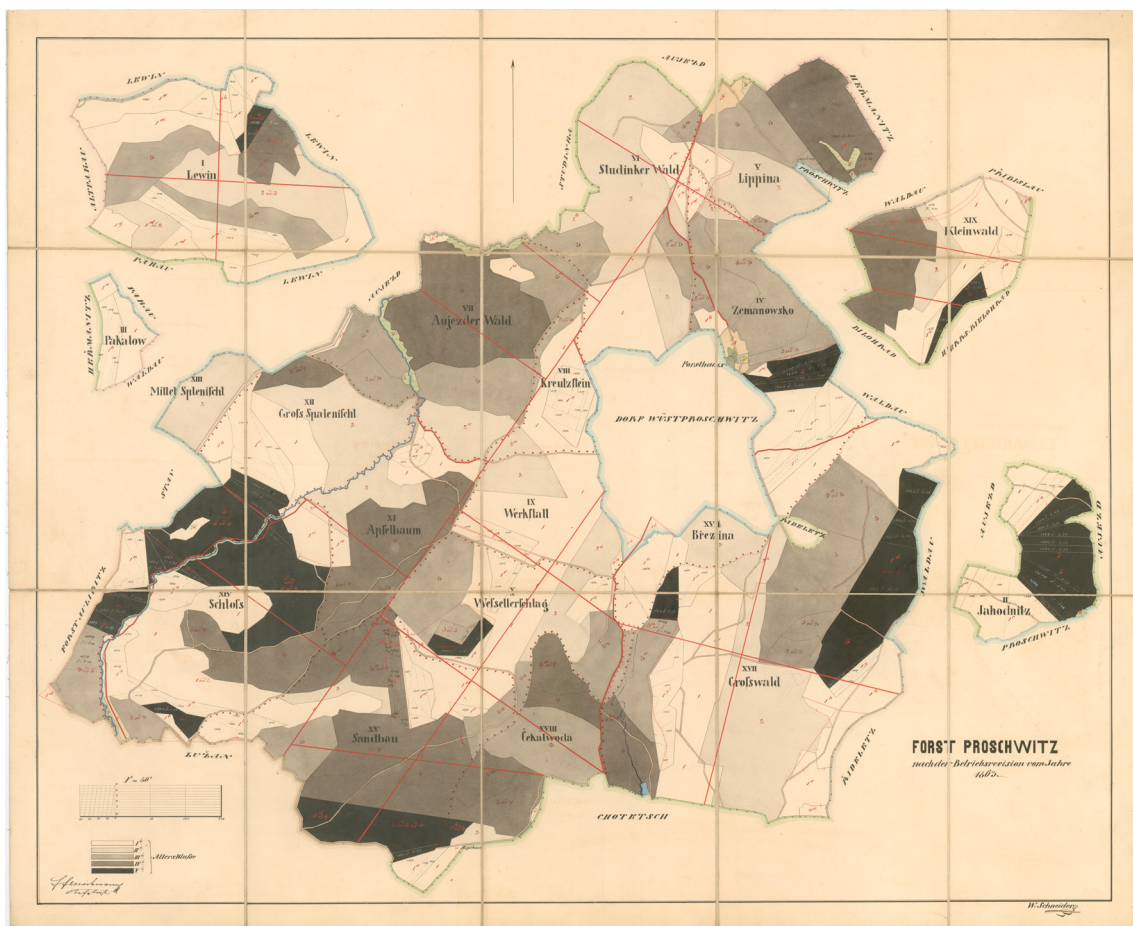
1863

Měřítko: [cca 1 : 5 835]

Rozměry: 85,5 x 68,5 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Kumburk, mapa č. 106

Rukopisná kolorovaná mapa zobrazuje lesní pozemky revíru Pustá Proseč na velkostatku Kumburk po revizi porostu v roce 1863. Rozlišeno je stáří porostu, vyznačena jsou léta těžebních zásahů. Oddělení lesa značena římskými číslicemi a pomístními jmény. Mapa nese grafické měřítko.

MAPA VRCHNOSTENSKÝCH SLATIŇANSKÝCH LESŮ U ČEJKOVIC

Grundt Riß deren herrschaftlichen slatinaner Waldungen bey Tschekowitz

Ing. František Xaver Preitsch, přísežný zemský měřič

1733

Měřítko: [cca 1 : 3 626]

Rozměry: 83 x 54 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Nasavrky, mapa č. 330

Rukopisná kolorovaná mapa zobrazuje vrchnostenské slatiňanské lesy u vsi Čejkovice (dnes část obce Mladoňovice) a jejich plochu. Jednotlivé pozemky jsou značeny značkami, které vysvětluje legenda v dolní části mapy. Vyznačeny jsou hraniční stromy, část intravilánu vsi Čejkovice a budova „nového dvora“ v lesní části. Hranice jednotlivých pozemků jsou popsány jmény lokalit v okolí. V pravé části mapy tabulka s legendou a přehledem velikostí zobrazovaných ploch s výtvarně provedenou volutou. Mapa nese růžici světových stran a grafické měřítko. Autorem mapy je Ing. František Xaver Preitsch, v letech 1737–1765 zemský měřič.

Ref.: Jana STEHLÍKOVÁ - Luděk ŠTĚPÁN, *Nasavrcké panství a slatiňanští Auerspergové. Utváření sídelní krajiny*, Slatiňany 2014, s. 71 (reprodukce mapy).

Grundt Riß deren Herrschafftlichen Sla-
finaner Waldungen bey Tscheforwiß.

MAPA POZEMKŮ VSI LEŠTINA

Geometrische Plan Nro VI. Kayser König[lich]en Damen Stieffts Herrschafft Ledetsch. Dorf Leschtin

Ing. Johann Paul Gruber

1780

Měřítko: [cca 1 : 2 655]

Rozměry: 88 x 71,5 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Leděč nad Sázavou - Vrbice, mapa č. 1

Rukopisná kolorovaná mapa podlepená plátnem zobrazuje ves Leštinu na panství Leděč nad Sázavou, rozlišeny jsou druhy porostu, zobrazen rozsah katastru vsi, v intravilánu vsi jsou zachyceny jednotlivé usedlosti s barevným rozlišením podle spalnosti. Jednotlivé pozemky jsou číslovány, uvedena je jejich rozloha. Mapa obsahuje legendu, grafické měřítko, v horní části mapy titul v kartuši.

MAPA POZEMKŮ VSI HŘÍDELEC

Geometrischer Plan des zur Bielobrader Herrschaft gehörigen Dorfs Ržideletz

František Martin Neureiter, přísežný zemský měřič

1782

Měřítko: [cca 1 : 2 603]

Rozměry: 72 x 68 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Bělohrad, mapa č. 5

Rukopisná kolorovaná mapa podlepená plátnem, opatřená lištami zobrazuje pozemky vsi Hřídelec (dnes část města Lázně Bělohrad). Rozlišeny jsou druhy porostu, zobrazeny jednotlivé nemovitosti v intravilánu vsi, pozemky jsou číslovány, uvedena je jejich rozloha. Mapa nese grafické měřítko. Název mapy je umístěn v kartuši v horní části mapy. Datace mapy nedochována, původně patrně umístěna za uvedením autora, dnes v místě poškození. Datace určena na základě komparace s ostatními mapami. Autorem mapy je František Martin Neureiter, zemský inženýr a přísežný zemský měřič.

MAPA POZEMKŮ VSI ZLIV

Wes Zliv

Václav Skočdopole, soused libáňský

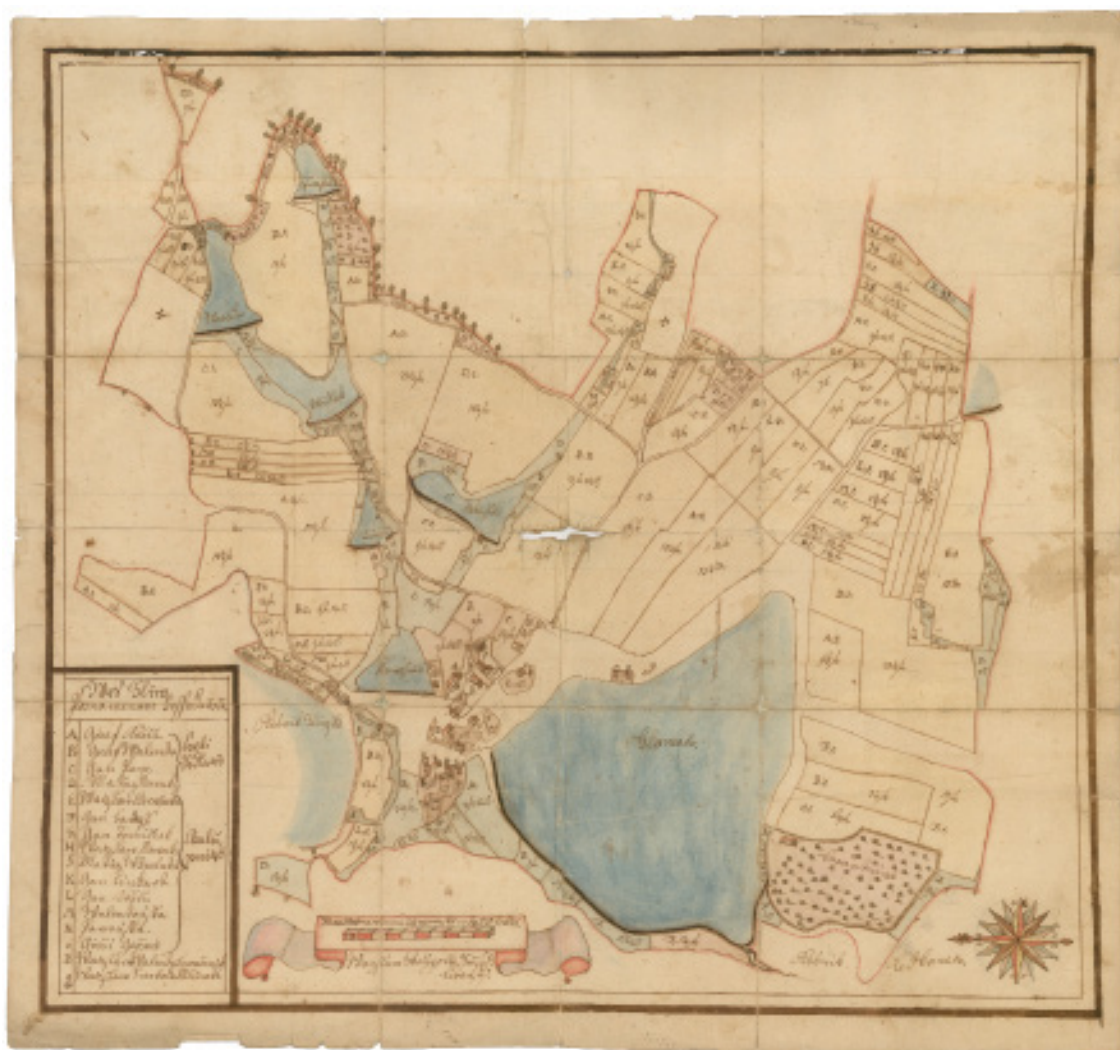
1760–1763

Měřítko: [cca 1 : 3 853]

Rozměry: 61 x 57 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Ústřední správa šlikovských velkostatků Jičíněves, mapa č. 170

Rukopisná kolorovaná mapa zobrazuje pozemky osedlých majitelů vsi Zliv (dnes část města Libáň) a rybníky (Návesník, Hlaváč, Netušil, Koubek, Vražda, Švastalík, Vídlák a Zlivský). Mapa rozlišuje druhy porostu, pozemky jsou číslovány, uvedena je jejich rozloha. Zobrazeny jsou jednotlivé usedlosti ve vsi. V levé dolní části mapy tabulka se seznamem sedláků, chalupníků, baráčníků a mlynáře. Mapa nese grafické měřítko a růžici světových stran. Mapa je příkladem tvorby kartografa – neprofesionála.

MAPA VSI KROUNA NA PANSTVÍ RYCHMBURK

Grundt Riß von des Dorffes Krauna

Ing. František Xaver Preitsch, přísežný zemský měřič

[1731–1732]

Měřítko: [cca 1 : 3 626]

Rozměry: 122 x 138 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Rychmburk, mapa č. 94; sken VÚGTK

Rukopisná kolorovaná mapa zobrazuje ves Krounu na rychmburském panství. Mapa rozlišuje druhy porostu, jednotlivé pozemky jsou značeny literami nebo značkami, které pak řeší legenda v dolní části mapy. Zobrazeny jsou jednotlivé usedlosti, dosti věrně, včetně zobrazení veřejných budov a kostela. V severní části „Nový“ vrchnostenský dvůr. Legenda uvádí osedlé majitele pozemků. V levé části tabulka s přehledem vrchnostenských pozemků „Nového“ vrchnostenského dvora a dále pozemků kostelních. Tabulka zdobena v dolní části volutami s mušlí. V horní části nad volutami a kartuší dva štítonoši nesoící korunovaný erb Kinských. Mapa nese grafické měřítko. Autorem mapy je Ing. František Xaver Preitsch, v letech 1737–1765 přísežný zemský měřič.

Mapa vznikla jako příloha nově založených pozemkových knih a urbáře panství Rychmburk. Z celkem 34 map, které vytvořil F. X. Preitsch, se jich do dnešních dnů ve fondu dochovalo 27.

Ref.: Michal SEVERA, *Zemský měřič František Xaver Preitsch a jeho mapy městeček a vsí rychmburského panství*, in: Ad honorem VN. K 65. narozeninám Věry Němečkové připravili vděční přátelé, kolegové a studenti, Jana KUDRNOVÁ – Petr POLEHLA – Michal SEVERA – Jana VOJTÍŠKOVÁ (edd.), Hradecká studentská sekce České archivní společnosti 2015, s.247–282; Věra KOSINOVÁ, *Pozemkové a jiné úřední knihy panství rychmburského (Příspěvek k diplomacie pramenů dějin hospodářských)*, in: Časopis pro dějiny venkova s přílohou Selský archiv 14, 1927, s. 49–105.

GRUNTOVNÍ KNIHA VSÍ KROUNA A OLDŘÍŠ ZALOŽENÁ ROKU 1731

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Rychmburk, inv. č. 2237, sign. VII

Jako příloha gruntovní knihy vznikla mapa vsi Krouna od F. X. Preitsche. Údaje uvedené v mapě odkazují na obsah v knize.

URBÁŘ RYCHMBURSKÉHO PANSTVÍ Z ROKU 1731

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Rychmburk, kniha č. 3

V souvislosti s reformami ve vybírání poddanských dávek a vyměřením pozemků zemským měřičem vznikl nový urbář pro panství Rychmburk.

Ref.: Věra KOSINOVÁ, *Pozemkové a jiné úřední knihy panství rychmburského (Příspěvek k diplomacie pramenů dějin hospodářských)*, in: Časopis pro dějiny venkova s přílohou Selský archiv 14, 1927, s. 49–105; Karel Václav ADÁMEK, *Urbář panství rychmburského z roku 1731*, Praha 1901.

MAPA POZEMKŮ VRCHNOSTENSKÉHO DVORA V NOVÉ VSI A POHODLÍ

*Grundriss saemtlicher zum neudorfer Mayerhof gehörigen Grundstücken samt den
bey Lauterbach, Neudorf und Fridrichdorf befündlichen emphitestischen dominical Grundstücken*

Wenzel Nowak, geometr a zkoušený myslivec

[1810–1840]

Měřítko: [cca 1 : 5 747]

Rozměry: 83 x 54 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Litomyšl, mapa č. 69

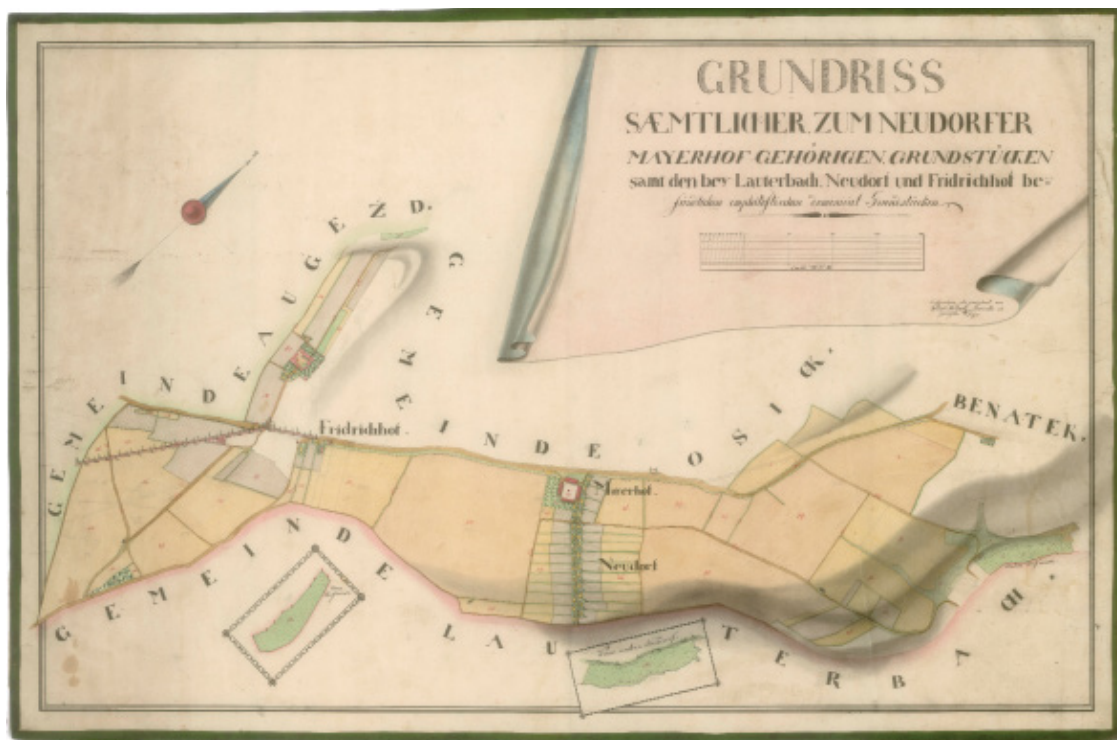
Rukopisná kolorovaná mapa podlepená plátnem zobrazuje pozemky vrchnostenských dvorů v Nové Vsi (Neudorf) a Pohodlí (Fridrichhof) na litomyšlském panství. Barevně jsou odlišeny druhy porostu, zobrazeny komunikace, intravilány vsí a jednotlivé usedlosti. V horní části mapy název, růžice světových stran a grafické měřítko.

M
A
P
Y

H
O
S
P
O
D
Á
Ř
S
K
Ý
C
H

D
V
O
R
Ů

MAPA POZEMKŮ VRCHNOSTENSKÉHO DVORA VOKŠICE

Grundt Riess der Felder des zur Hochgrüffl[ich] Schlickischen Herrschafft Wockschitz gehörigen Hofs auch Wockschitz genandt. So ausgemessen worden Anno 1698

Ondřej Bernard Klauser, přísěžný zemský měřič

1698–1700

Měřítko: [cca 1 : 4 816]

Rozměry: 70 x 61 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Ústřední správa šlikovských velkostatků Jičíněves, mapa č. 31

Rukopisná kolorovaná mapa na pergamenu zobrazuje pozemky vrchnostenského dvora Vokšice, jeho rozlohu a jednotlivé objekty. V pravém dolním rohu v kartuši je umístěna veduta hradu Veliš (tehdy již zříceniny, *Prospect des vorhin im florgestandenenen Hauses alt Welisch*). V levém dolním rohu pohled na ves Podhradí a kopec se zříceninou hradu Veliš (zde zachycena zřejmě tehdejší podoba). Mapa nese různici světových stran a grafické měřítko.

Autorem mapy je Ondřej Bernard Klauser (1656-1721), od roku 1687 zemský měřič.

Ref.: František ROUBÍK, *Z české oficiální kartografie před rokem 1785*, in: *Časopis společnosti přátel starožitností*, Ročník 58, 1950, s. 133, 138 a 139.

ATLAS VRCHNOSTENSKÝCH DVORŮ A JEJICH POZEMKŮ NA PANSTVÍ KOST

Carte delle jeniste antiche in Kost

Alois Schnirch, silniční komisař, a Joseph Král z Dobré Vody

[1825–1830]

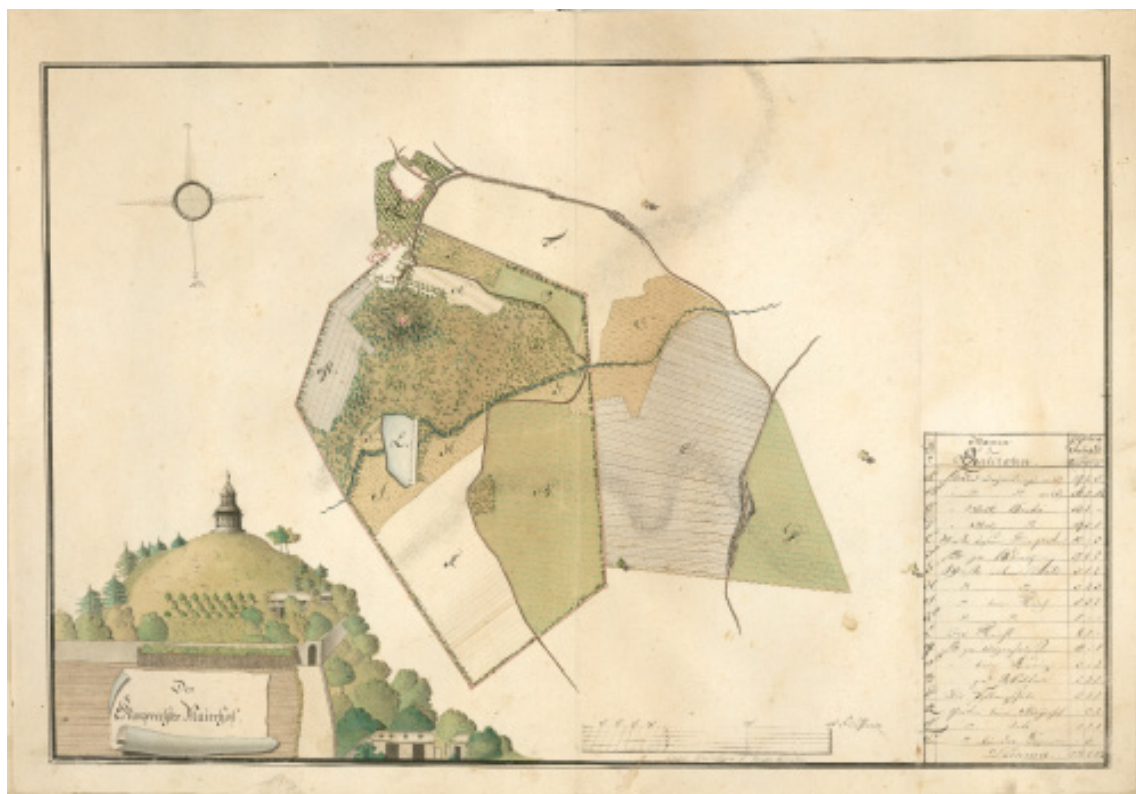
Měřítko: [cca 1 : 3 650]

Rozměry: 40 x 54 x 1,5 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Kost

Rukopisný atlas map vrchnostenských dvorů a jejich pozemků na dominiu Kost. Atlas o 17 foliích obsahuje 8 map dvorů Semtín, Zájezd, Horní Bousov, Obruby, Vlčí Pole, Kdanice, Humprecht a Rakov. Jednotlivé mapy obsahují zpravidla kolorovaná zobrazení pozemků, tabulku s jejich velikostí a parergon. Nechybí grafické měřítko a růžice světových stran. Autorem map je Alois Schnirch, silniční komisař, autorem parerg je Joseph Král z Dobré Vody.

Na obrázku ukázka mapy dvora Humprecht, kde je jako parergon použita veduta záměčku Humprecht na vrchu nad městečkem Sobotka.

MAPA HRANICE MEZI PANSTVÍM MALEČ A STATKEM NOVÁ VES (U CHOTĚBOŘE)

*Mappa über die Begangene Granitz mit den hoch Reichs- fürstlich Auerspergischen in Tschiaßlauer Creis liegenden
Gueth Malletsch und mit dem Ritterlichende Heimmerlischen Gueth*

Johann Rössler, zemský měřič z Lipky

1757

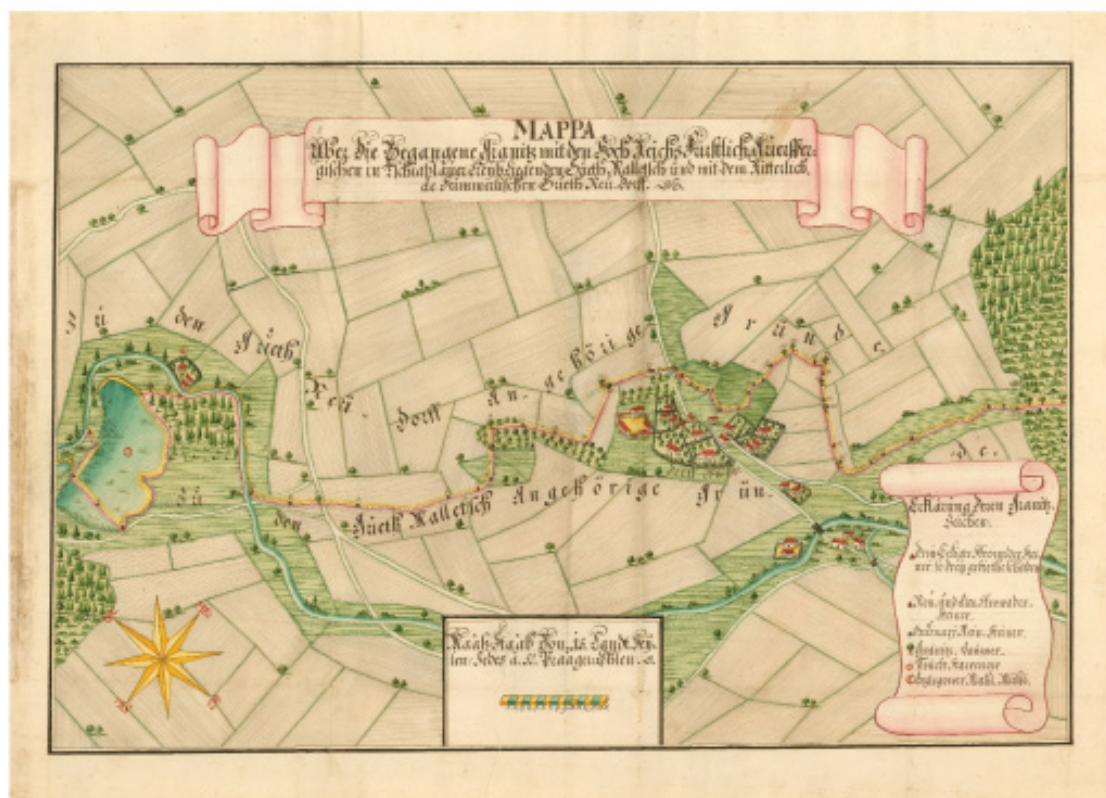
Měřítko: [cca 1 : 6 600]

Rozměry: 72 x 52 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Nasavrky, karton č. 90

Rukopisná kolorovaná mapa je součástí knihy - popisu hranic mezi panstvím Maleč (dominium knížat Auerspergů) a statkem Nová Ves (statek rytířů Haymerle/Haimmerle). Mapa vyobrazuje ves Vísku, kterou hranice mezi panstvími probíhala. Hranice je barevně odlišena, dále jsou rozlišeny druhy porostu i hraniční body (kameny, stromy). Perspektivní metodou jsou zobrazeny jednotlivé usedlosti a zařízení (mlýny na řece Doubravce).

Název mapy je v kartuši v horní části mapy. Mapa nese legendu a grafické měřítko.

HRANIČNÍ MAPA MEZI PANSTVÍMI BROUMOV, FÜRSTENSTEIN A FRIEDLAND

Grund Riss der Stifft Braunanisch und Reichs gräfl. Hochberg-Fürstenstein und Fridländischen Grentzen (...)

Friedrich Gottlieb Schulz, císařský geometr a inženýr poručík

1734

Měřítko: [cca 1 : 95 000]

Rozměry: 170 x 60 cm

Státní oblastní archiv v Zámruku, Velkostatek Broumov, kniha č. 33

Rukopisná kolorovaná mapa zobrazuje severní hranici klášterního panství Broumov s panstvími za zemskou hranicí Fürstenstein (Książ) a Friedland (Mieroszów) v Dolním Slezsku. Na zemské hranici jsou zobrazeny jednotlivé hraniční body - kameny, stromy, kříže. Zobrazena je hranice od dodnes dochovaného Třípanského kamene k Bukové hoře.

Mapa zachycuje komunikace a vodní toky, nese grafické měřítko a růžici světových stran. Na dorzu mapy osobní pečeť autora. Mapa je vevázána jako příloha knihy – Popis panství Broumov a slezských panství Fürstenstein a Friedland z roku 1734.

HRANIČNÍ MAPA MEZI PANSTVÍM KYŠPERK A STATKEM ŽAMPACH

Begrenzungs Karte der Herrschaft Geiersberg mit dem Gute Schambach

Antonín Hozlbek

březen 1823

Měřítko: [cca 1 : 7 294]

Rozměry: 64 x 89 cm

Státní oblastní archiv v Zámruku, Velkostatek Kyšperk, mapa č. 32

Rukopisná kolorovaná mapa podlepená plátnem zachycuje hranici panství Kyšperk (Letohrad) a statku Žampach po celé své délce. Jsou zde zachyceny hraniční body, které jsou číslovány, a uvedena jsou i jména hospodářů, kteří užívají pozemky na hranici. Mapa je stvrzena 20. dubna 1825 podpisy vrchnostenských úředníků a majitelů obou panství (Maria Anna hraběnka Marcolini, rozená hraběnka Cavriani, jako majitelka panství Kyšperk a Johan Nowak, majitel statku Žampach). Mapa nese grafické měřítko a směrovku světových stran. V dolní části mapy parergon v podobě veduty okolí ruiny hradu Žampach, na skále titul mapy a u hraničního kamene postava Hermése s kerykeionem.

MAPA SPORNÝCH HRANIC LESA MEZI PANSTVÍM CHOLTICE A HEŘMANŮV MĚSTEC

Samuel Globic z Bučina, přísežný zemský měřič

19. května 1659

Měřítko: [cca 1 : 3 500]

Rozměry: 57,5 x 62 cm

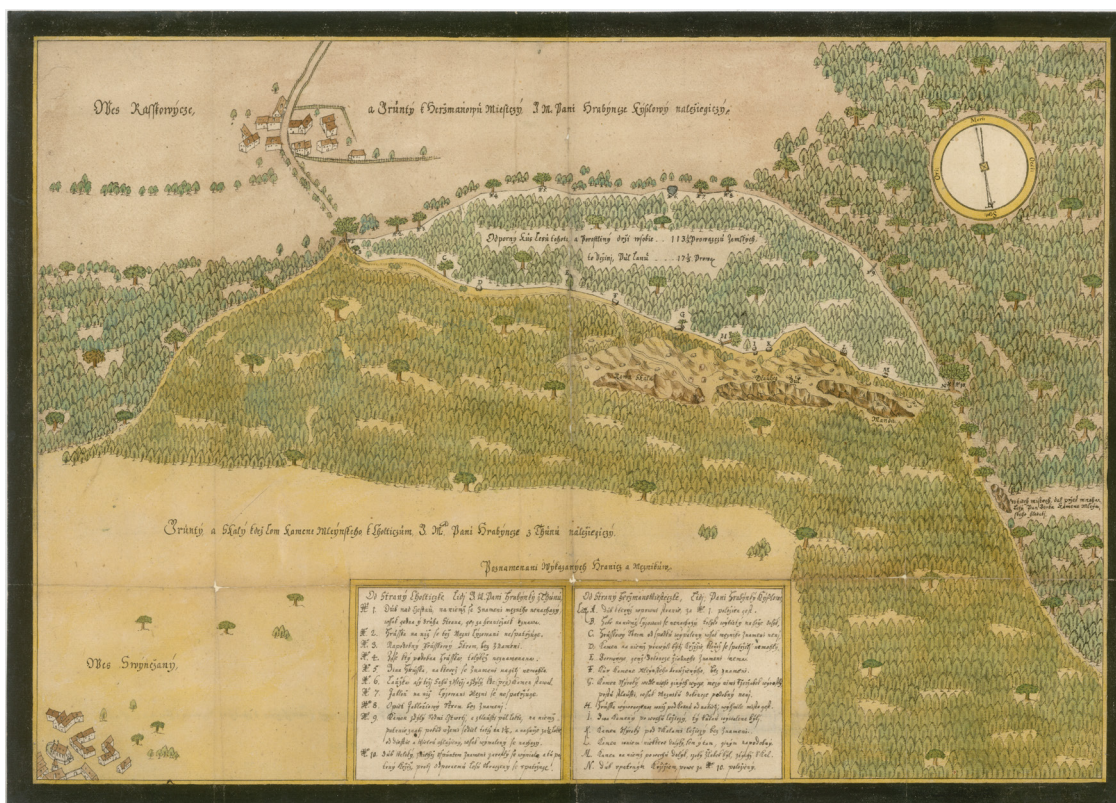
Státní okresní archiv Pardubice, Sběrka map - panství, mapa č. 2, sken VÚGTK

Rukopisná kolorovaná mapa zobrazuje kus sporného lesa mezi vesnicemi Svinčany (panství Choltice) a Raškovice (panství Heřmanův Městec). Hranice sporného lesa je vyznačena konturou a hraničními mezníky - stromy a kameny, které jsou pro panství Choltice označeny číslicemi a pro panství Heřmanův Městec majuskulními literami - ty odkazují na popis hraničních bodů v tabulce v dolní části mapy. Uvedena je i rozloha zobrazené sporné oblasti v zemských provazcích.

Mapa zobrazuje intravilány vsí Raškovice a Svinčany se schematickým rozložením jednotlivých usedlostí. Uvedena jsou pomístní jména a ve východní části zobrazované oblasti zachyceny lomy na mlýnský kámen. Mapa nese různé světových stran a neobsahuje měřítko. Na dorzu mapy poznámka od autora: „*Stalo se toto vyměření a v mapu uvedení lesu odporného, ač tak mezi J. M. paní hrabinkou z Thunu a Paní hrabinkou Kyšlovou, činiti jest. V přítomnosti panův pánův zřízených commisařův k spatření mezníkův a hranic v týchž místech, od jich milosti nejvyšších pánův úředníkův a soudcův zemských v Království českém, z slavného soudu zemského deputýrovaných 19 May léta 1659. Ode mě Samuele Globicze z Bučina, měřiče zemského při deskách zemských v Království českém.*” Mapa vznikla z rozhodnutí Zemského soudu v Praze jako příloha při řešení územního sporu dvou panství.

Autorem mapy je Samuel Globic z Bučina, v letech 1651–1693 přísežný zemský měřič Úřadu desk zemských. Mapa vznikla ve dvou vyhotoveních, jedno vyhotovení bylo určeno pro archiv Úřadu desk zemských - tento exemplář je dnes uložen v Národním archivu v Praze (Sběrka map, sign. F VIII 6/R). Druhý exemplář byl určen pro účastníky sporu, tedy pro jedno z panství. Pro celý spor je dochován konvolut písemností ve Státním oblastním archivu v Zámrsku, taktéž s kolorovanými mapami sporné oblasti (Velkostatek Choltice, kar č. 16).

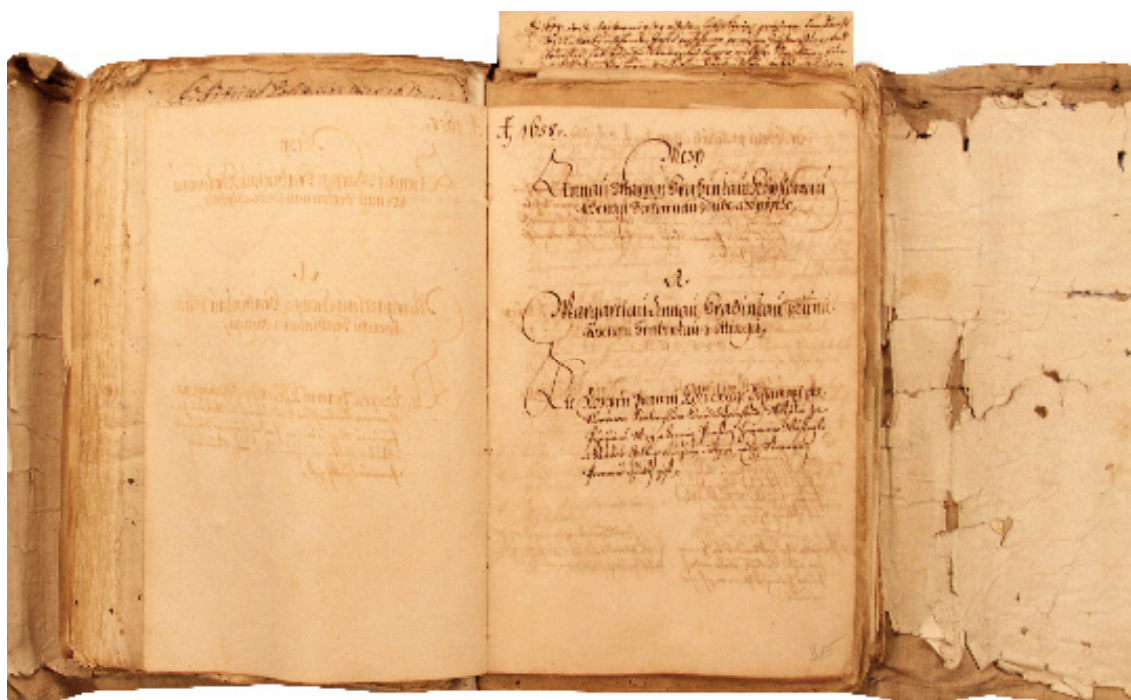
Ref.: K pardubickému exempláři Vladimír HRUBÝ, *Neznámý exemplář rukopisné mapy sporných hranic choltického a heřmanoměstského panství z roku 1659*, in: Jana PODDANÁ (ed.), Sborník příspěvků vydaný k 60. narozeninám Vladimíra Kalába, Pardubice 2001, s. 99–102. K pražskému exempláři existuje více literatury: František NOVOTNÝ, *Nauka o rakouském katastru a knihách pozemkových se zvl. zřetelem na království České*, Praha 1911, tab. V.; František ROUBÍK, *Rukopisné mapy od 16. do poloviny 18. století ve Státním ústředním archivu v Praze*, in: Sborník archivních prací 11, 1961, s. 147; Eva BÍLKOVÁ, *Samuel Globic z Bučina a zeměměřičství v Čechách v 2. polovině 17. století*, in: Historická geografie 32, 2003, s. 31–61. Reprodukce mapy byla vydána dvakrát: *Pardubicko na mapách a plánech*, Katalog k výstavě, Pardubice 1997, obr. VIII a Ivan ROČEK (ed.), *Svědectví map*, Zemědělská univerzita v Praze, Praha 2000, mapa No. 4.

✧ KONVOLUT PÍSEMNOSTÍ ŘEŠÍCÍ SPOR O KUS LESA MEZI PANSTVÍM CHOLTICE A HEŘMANŮV MĚSTEC Z LET 1655–1660 ✧

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Choltice, karton č. 16

Konvolut svázané korespondence, výslechových protokolů a tří map sporného území. Soubor map reprezentuje nejstarší uložené mapy ve Státním oblastním archivu v Zámrsku.

1655 bis 1660

aufstehend Otkamptische (im
 rursen Buche in der...
 in der...
 zwischen der Gräfin Margaretha
 Anna Gräfin von...
 des...
 Choltice...
 von...
 ...
 ...
 ...

HESSELIŮV URBÁŘ PANSTVÍ BROUMOV

Urbarium neoscriptum cum explicatione brevi oder neubeschreibene Ordnung aller beständigen Schuldigkeiten und Renten, welche dess Löblichen Klosterstifts Braunau Erbunterthanen in Stadt und Landschaft ihrer genädigen Erbherrschaft jährlich zu gewissen Terminen in dero Ampt ablegen. Aus denen alten reformirten Urbarien, Ihrer Substantz nichts zugethan oder entzogen, in diese Ordnung und Explication - sambt deren Tabellen - eingerichtet und gebracht. Im Jahr Christi, als Thomas Abbt, Erbherr ant Braunau, in Frieden seine Stiefts erbunterthanen glücklich-tig regierte. Durch Johan Georg Adalbert Hesselium, Amtman

Johann Georg Hesselius (1630–1695), správce broumovského panství

1676/1677

Rozměry: 21 x 34 cm

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Broumov, kniha č. 2

Urbář v obecném slova smyslu představuje systematický soupis důchodů nebo platů odváděných z venkovského hospodářství – rustikálních pozemků vrchnosti. Vyhotoven je zpravidla v knižní formě a svou podobou se příliš neliší od ostatních úředních knih své doby. Tzv. Hesselův urbář broumovského panství z let 1676-1677, který vznikl za břevnovského opata Tomáše Sartoria, se však zevrubností a provedením vymyká běžným urbářům. Hesselův urbář je po obsahové stránce obohacen o geografický popis jednotlivých vsí, zachycuje stručně jejich historii, popisuje vodní toky a krajinu. V popisu je zachyceno i několik pověstí. Celý text kodexu je doplněn obrazovými přílohami – „pohledovými mapami“ zachycujícími město Broumov, 19 vesnic (Velká Ves, Rožmitál, Šonov, Otovice, Božanov, Martínkovice, Křinice, Hejtmánkovice, Jetřichov, Březová, Bohdašín, Vernéřovice, Meziměstí, Starostín, Vižňov, Ruprechtice, Hynčice, Heřmánkovice a Janovičky) a 4 panoramatické pohledy (horizonty) hraničních oblastí panství podle světových stran. Urbář včetně mapových příloh byl prohlášen v roce 1977 archivní kulturní památkou.

Ref.: Jaroslav KOLÁČNÝ – Šárka STEINOVÁ – Vladimír WAAGE (edd.), *Urbarium neoconscriptum cum explicatione brevi čili Nově sepsaný řád všech trvalých povinností a rent, které plní a odvádějí dědiční poddaní slavného kláštera Broumova ve městě a okolí*, Praha 2014.

VRBARIVM

Neoscriptum
cum explicatione breui;

oder
Neubeschriebene Ordnung, aller
bekändtlichen Schuldschulden, und Renten;

Welche
Der Lobl. K. K. St. St. Braunau
Erbkantzele, in Stadt und Landessacht,
Ihrer genädigen Erbherreschaft, für-
"lich zu gewissen Terminen, in
dero Ampt ablegen,
auch

Denen alten Reformirten Vrbarien, Ih-
rer Substantz nichts zuegethan, oder ent-
zogen, in die Ordnung und explica-
tion, sampt deren Tabellen ein-
gerichtet, und gebracht.

Im Jahr Christi, als
Herr Mas. Abbt. Erbherr vñ Braunau, In
Frucht der selbigen St. St. ErbKantzele
1677 gLicsafft Ig regierte: 1695

Durch

Johan. Georg. Adalbert. Desselium 2c. Ambtman;

KOLOROVANÝ ZNAK OPATA TOMÁŠE SARTORIA

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Broumov, kniha č. 2

Znak břevnovsko-broumovského opata Tomáše Sartoria (v letech 1663– 1700) s vročením 1676. Za jeho působení byl centrem benediktinů Broumov. Dostal se do sporu s poddanými, jenž vyvrcholil jejich povstáním v roce 1680. V době, kdy stál v čele kanonie, byla zahájena rozsáhlá stavební činnost v Broumově i v Břevnově.

POHLEDOVÁ MAPA NA VES MEZIMĚSTÍ

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Broumov, kniha č. 2

ZUSAMMENFASSUNG

Der Ausstellungskatalog Ostböhmische Herrschaften auf den Karten präsentiert die Karten und die anderen Archivalien, die im Rahmen des Internationalen Tages der Archive am 9. und 11. Juni im Staatlichen Gebietsarchiv in Zámrsrk ausgestellt wurden.

Die Autoren der Ausstellung knüpften ganz frei an ein Projekt „Die kartographischen Quellen als Kulturdenkmal – Forschung der neuen Methodiken und Technologien der Digitalisierung“ (Die Initiatoren waren das Historische Institut der Akademie der Wissenschaften der Tschechischen Republik und das Forschungsinstitut für Geographie, Topographie und Kartographie) an, das im Jahre 2015 beendet wurde. Im Rahmen des Projekts digitalisierte das Staatliche Gebietsarchiv in Zámrsrk mehr als 3 500 Karten, etliche Atlanten und einen Globus. Die Digitalisate wurden auf www.chartae-antiquae.cz veröffentlicht. Hauptsächlich wurden handschriftliche Karten der Bestände der Großgrundbesitzer – Generalkarten der Herrschaften, Waldkarten, Grundkarten, Karten der Dörfer und die Karten der Grundstücke der wirtschaftlichen Höfe digitalisiert. Die Aufmerksamkeit wurde den Karten gewidmet, die bis Ende des 18. Jahrhundert angefertigt wurden, und den Karten, die geschworene Landesvermesser schufen.

In der Ausstellung wurden insgesamt 50 Exponate im Original oder in Reproduktion ausgestellt. Deren Abbildungen mit Beschreibung findet der Interessent im Katalog. Zuerst ist das Augenmerk auf die ostböhmischen Herrschaften im Allgemeinen gerichtet sowie deren Geschichte kurz beschrieben. Dann folgen die einzelnen Abschnitte: Generalkarten von Herrschaften, Waldkarten, Grundkarten, Karten der Dörfer, die Karten von den Grundstücken der wirtschaftlichen Höfe und Grenzkarten. Ein spezieller Abschnitt ist dem Braunauer Urbar gewidmet. Jede Karte ist im Ganzen abgedruckt und auch ein Ausschnitt dieser im Detail. Auf der gegenüberliegenden Seite ist die Charakteristik der Karte oder der Archivalien mit möglichen Referenzen und Hinweisen.

VÝCHODOČESKÁ PANSTVÍ NA MAPÁCH

Katalog výstavy

Státní oblastní archiv v Zámrsku, 9. a 11. června 2016

VYDAL:

Státní oblastní archiv v Zámrsku

SESTAVILI A K VYDÁNÍ PŘIPRAVILI:

Michal Severa – Markéta Kamenická

AUTOŘI TEXTŮ:

Texty k mapám, úvod a úvodní pojednání o panstvích: Michal Severa

Texty o panstvích: Markéta Veselíková (mv), Jana Hlávková (jh),

Michal Severa (ms), Martin Paukert (mp) a Markéta Česáková (mč)

OBRAZOVÉ PŘÍLOHY POSKYTL:

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Státní okresní archiv Pardubice

REPROGRAFIE:

Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i.,

Irena Fortelná, Michal Severa

VYOBRAZENÍ NA OBÁLCE:

Mapa vsi Krouna na panství Rychmburk – Státní oblastní archiv v Zámrsku,
Velkostatek Rychmburk, mapa č. 94.

VYOBRAZENÍ NA FRONTISPISU:

Plakát na Den otevřených dveří a výstavu ve Státním oblastním archivu v Zámrsku
ve dnech 9. a 11. června 2016, autorka Markéta Machová [Kamenická]

JAZYKOVÁ REDAKCE:

Jana Šimková, Féba Hubená

NĚMECKÉ RESUMÉ:

Michal Severa, Anja Schlegel

TISK:

Tiskárna MELMEN s.r.o.

© Státní oblastní archiv v Zámrsku, 2016

ISBN 978-80-902709-7-8

Consignation

Deren

Beyschafft haben

Grunden welche

sich bey dem Ne-

uen Bizehafft

mit der d. be-

zeichnen die Koth-

geometzen deuten an

wah Peter die Kothar-

derg und meinet das

schon

Herzschafft Grunth

wach das Koths

hauß nuzet

mit so begehret

Verpflichtete Kirchen- Grundsätze, deren
Reinungen Niemand vor gewiss auf
weisen Fände bezeichnen mit $\dagger$ noch
selbst signet, die wirsen aber mit $\dagger$
der gewiss aufzuweisen Kirchen-
Grundsätze die Földer mit $\dagger$ bezeichnen
die Wissenaber mit $\dagger$.

Goldrizer

gründte

